

You can't escape the responsibility of tomorrow by evading it today.

—Abraham Lincoln.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903,

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 26—Vol. LVII.

Friday, 3rd July, 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

Hola Murders: Camp Commandants Held For "Gross Dereliction" Of Duty

A NUMBER of British-newspapers have commented on the publication of the White Paper on the deaths of Mau Mau detainees at the Hola detention camp in Kenya.

The "Times" says the findings are clear and fair, but a number of questions remain to be answered. One which the government commission of inquiry will be looking into is whether this is an isolated incident,

or an example of the conditions prevalent in the Kenya detention camps. Another question is the degree of blame of the Kenya government for the Hola deaths. Whatever the result of the inquiries, says the "Times," there is evidence of vagueness and muddle higher up which cannot be ignored. The "Times" says; "The moral is that the very existence of detention camps breeds an atmosphere in which human nature too readily corrupts. For this reason constant and unrelenting supervision is required. The Kenya government can claim credit for the positive aspects of its prison community, through which 77,000 detainees have been rehabilitated and returned to normal life, but it apparently has not been sufficiently stringent in the prevention of abuses."

CPP Wins Ashanti By-election

ACCRA, June 10.

THE Ghana Government won the test bye-election at Sekyere West, in the Ashanti region, it was announced on June 10. The ruling Convention People's Party candidate, Kwaku Bonsu, polled 10,840 votes compared with 5,153 for his United Party rival, Kwasi Agyarko. Voting on June 9 was marked by violent clashes in which Agyarko was taken to the hospital unconscious and 19 others reported injured, some seriously, as rival party supporters fought with stones, bottles and knives. D. J. Buahin, Ashanti regional vice-chairman of the United Party, was injured when his car was overturned. Eighteen persons were arrested, police announced.

In the meantime a government report issued on June 10 on the case of 11 Mau Mau detainees who died following beatings at Kenya's Hola detention camp said that the camp commandant and deputy commandant are held on disciplinary charges for "gross dereliction" in duty.

The parliamentary document, called a "White Paper," was published ahead of mid-June's House of Commons debate on the Hola case.

The report devotes its main space to the report of coroner W. H. Goudie, senior resident magistrate at Mombasa, Kenya, into

the cause of the 11 deaths. The coroner found some beating was legal to stop riots, he said, but other beatings were unlawfully "used to force the detainees to work."

The charge against camp commandant M. G. Sullivan alleges that he "put to (Continued on page 258)

Liberal Party Calls For "Living Wage" Determination

"THE Natal Division of the Liberal Party of South Africa" says a statement issued to the Press by the Natal chairman of the Party, Dr. Hans Meidner, "notes with approval the pronouncements of leading Durban public spokesmen that the regrettable occurrences in Cato Manor have as their cause the economic plight of the Africans.

"At its Easter National Congress the Liberal Party decided to devote its activities during 1959 chiefly to a study of the wages of unskilled African workers, so as to fit itself for action designed to bring about an improvement in these wages.

"From the results of our survey so far the Pietermaritzburg Branch finds that the situation here is no better than at Cato Manor and responsible citizens should see to it that wages are increased.

We wish to draw the at-

tention of all those concerned that the Government Wage Board will sit in Pietermaritzburg on the 7th July, 1959, in order to award a determination of wages for unskilled African workers in Pietermaritzburg.

"It would be most rewarding if employers and others in a position to do so could make representations to the Wage Board in order to ensure that the award will be a living wage and Pietermaritzburg will be spared the sad experience of Cato Manor."

OPINION

FRIDAY, 3RD JULY 1959

Violence By The ANC

THE leaders of the African National Congress have gone on record as saying that they are committed to non-violent methods in the fight to extend the area of liberty in South African national life. Men of goodwill have often taken their word when they said this and supported them because this is the only sane method by which to free the African and build a truly united nation.

But in recent years there have been developments within the ANC which lay the foundations for a situation where anybody bent on transforming the movement into an instrument of violence could do so without the leadership being in the position to stop events getting out of control.

Volunteers

The formation of the volunteer corps within the ANC was an unfortunate step. These people are disciplined; they have a sense of coherence and, in moments of excitement, would act as a disciplined unit in directions which might not be desired by the leaders of the ANC.

In other words, they could very well be the shock troops of the ANC. Their performance at the Pan-Africanist conference in Durban illustrates this point very well. A group of them tried to force their way into the YMCA hall although they knew that the Pan-Africanists were holding a conference and not a mass meeting. One of them finally entered the hall and were it not for the presence of mind of Africanist leaders a very ugly scene might have developed. When he was forced out, he yelled, brandished a knife and physically assaulted one of the people standing in front of the YMCA hall.

Another, an official of the ANC, actually made threats of violence to the political correspondent of "Opinion." All these men can be identified if the ANC wants to take disciplinary action against them.

June 26

Prior to this, on June 26, girls had gone about town shouting the Congress salutation and beating up anybody carrying parcels. They beat up men and women. If this is what non-violence means, there is every reason to ask what precisely the leaders of the ANC mean when they say they want to use peaceful methods.

It is known that the communists do not believe in talk of non-violence. Marx did say that revolutions can be led that way. But because it is expedient in the South African context to talk of peace and non-violence, they use the language of peace while creating situations which are a clear invitation to the use of violence. The government is allying itself with the communists by banning

level-headed men like Oliver Tambo. This might be part of the plan by which to get the ANC to hang itself—but the government cannot be free from blame for suppressing the voice of moderation and in that way helping the communists in their plans to inject violence into the struggle of the non-White people to free themselves.

We want to repeat here that South Africa is too mixed a nation to afford thinking of violence as a solution to her problems. As Tom Mboya once said, violence hinders the freedom struggle. Nowhere is this truer than in South Africa.

Liquor Boycott Urged

(From Our Own Correspondent)

WHILE the boycott of potatoes initiated by the Congresses is directed against White farmers of the Bethal area, one inevitable result is that middle men dealing exclusively in potatoes have been very hard hit. In Durban, there are several well established Indian potato merchants who have for several years traded in nothing else. And in the Indian market, there are a number of stallholders who deal entirely in potatoes and onions. Now, their stalls are bare. Although they were not called upon officially by the Congresses not to stock this produce, there are simply no customers. And they aren't even stock the spud for their White customers. "Some men came around," one stallholder said, "and they said they were from Congress. I never saw them before. But they warned me that they knew where I stay and that if I sold any potatoes my house would be burnt down. I used to support the Congress before, but in future they won't get a penny from me."

Meanwhile, it is clear that none of the Congresses have authorised any of their supporters to intimidate traders, nor even consumers. The action complained of by the trader is probably due to an over enthusiastic Congress supporter or group of supporters taking their own steps to ensure the success of the boycott.

Cut Prices

A direct consequence of the boycott has been that there is a glut of potatoes in the municipal market. Unnerved by the fantastic accumulation of this humble vegetable, now looming so important in the political picture,

the Potato Board has called in the services of the Mobile Food depots to get rid of the surplus at cut prices.

The last word was from a housewife in the Magazine Barracks, where are housed the Durban Corporation's Indian municipal workers, the most poorly paid Indians in all South Africa: "It's alright for Dr. Naicker to say that we musn't eat potatoes. His children can eat meat and fish. But what can I give my children except mealie rice, potato and dhal?" In this context a pertinent point is, why have the Congresses not called a boycott of alcoholic drinks from which Nationalist farmers of the Cape make so many millions every year.

On the contrary, the Congresses support moves to let liquor be freely available, a move initiated by the same wealthy wine farmers who want a better market for their products. The argument is advanced that while in principle the Congresses are right in supporting any move whatever direction which tends to weaken discrimination on the grounds of race, the liquor industry should have top priority on the boycott lists. It were better then to ask people not to go to bars where the Nationalist products are sold. The example of the Indian National Congress under Mahatma Gandhi is cited, in which Congress volunteers, largely women in saris, picketed bars all over India and shamed their menfolk into not drinking. That example is being followed successfully in Durban in regard to municipal beer halls, and could well be extended to bars as well, it is argued

Comment On Men And Events

Mr. Sobukwe Moves Forward

By JORDAN K. NGUBANE

MR. SOBUKWE'S speech to the Pan-Africanist regional conference in Durban was not so much different from what he has said before on the attitude of the PAC to what he styles "foreign minority groups". To the extent that this was the case, it was disappointing.

At the same time, however, he made it quite clear in reply to questions that the Pan-Africanists themselves are seriously considering how best to reconcile the conflict between their professions of non-racialism and their practice of multi-racialism.

He stated that those Coloureds who wanted to identify themselves with the Africans would be welcome in the PAC. He reiterated the view that the masses of the Indian people are oppressed and that if they shook off their "capitalist" leadership and boycotted those institutions where the African was discriminated against, it is the African people who would accept them with both hands.

The real importance of this last remark was that he began to make a definition of how an Indian could become an African. He would have to reject the consciousness of being separate; regard himself as belonging to the oppressed in good times and bad; refuse to patronise segregatory institutions and renounce the advantages which accrue to him simply because he has straight hair.

Freedom To Choose

According to this definition, it would be for the Indian to say whether or not he wants to be an African. Quite clearly, it would be costly to be an African now, when the weather is bad against us. But after freedom, there would be no difficulty. The PAC argue that if we must share the fruits of freedom together we must sacrifice equally for them. Sobukwe has accordingly moved a step forward and outlined what he expects the Indian to do to make the Africans feel that he is with them.

The important thing here is the placing of the Indian in the position where he can choose—instead of condemning him because his status is higher than that of the African. This is the beginning of non-racialism put into practice. It is a small beginning; but it is a step in the right direction.

But anybody who concerns himself seriously with the problems of government when the

African rules would want to know what would happen to the White minority as well. If certain conditions can be laid down by which the Indian could be accepted as an African, can those standards also apply to a White person?

Oppressed Group

Mr. Sobukwe's reply was an indistinct NO. Identification is easier for the Indian because he belongs to the oppressed group and difficult for the White man because he is a member of the oppressing race. I find it most difficult to reconcile this with the PAC's emphasis on its regard for the individual and not the group.

Supposing a White person is willing to abandon, as Regina Brookes did, the privileges that go with a White skin; supposing he is willing to suffer where the African suffers, why should he not be accorded the treatment given the Indian? Mr. Sobukwe's clear reply here was that the PAC have no yardstick by which to determine the sincerity of the White man who will say he wants to join the movement. All Kaffirs stink, the Verwoerddites would say. All Whites are untrustworthy, it would seem Mr. Sobukwe wants to say.

I am not arguing the case for the White men being accepted as Africans here. I am merely to tackle what is basically a minority problem against the background of the PAC statement that it regards no minorities; that is the meaning of non racialism to me. When the PAC rule, having won on the card of group exclusiveness, in an environment where race determines the individual's status, how will they go back to their people and tell them that group exclusiveness is a wicked thing?

Exodus

Mr. Sobukwe's reply to this is that he agrees it is the task of PAC leadership constantly to hold before their followers the meaning of non-racialism as the goal towards which movements is directed while building up the bargaining strength of the Africans.

He raised another point which might be significant. He expressed

ed the view that to open the doors of the PAC to the White at this stage could quite conceivably produce an exodus of the Africans. It is possible that this would lead to the formation of an extreme, right-wing organisation which would not at any time speak the language of democracy which Mr. Sobukwe still speaks.

I wanted to know from him what he expects the European to do who is genuinely against apartheid and who accepts the fact that the African must rule. Must such a person wallow in condemned frustration simply because his skin puts him in the wrong racial camp? Mr. Sobukwe said that such a person should not at this stage press for membership of the PAC if his genuine intention is not to disrupt African unity; that he should appeal to those who think as he does to try and understand the problems and difficulties of the Pan-Africanists; that doing this could ultimately convince the African that White people of liberal persuasion genuinely seek to identify themselves with the oppressed.

I left him feeling that the most hopeful thing about the PAC is that its leaders are giving serious consideration to the problems of freedom in a mixed society. It is

the task of all democrats not to complicate this task and, on the contrary, to do all in their power to make it easier.

Natal Floods Relief Fund

J. Dhana, Somerset East C.P., I. Nathoo (Bulawayo), Mrs. Ambabeni (Pretoria) £1 1s. each; M. D. Champaneri (Luanshya) 9s., N. Kalidas (Lusaka, N. R.) 10s. 6d.

From BRITS (Tvl.)

(Continued from last week)

Parbhoo Chbania £2 2s., Ismail Sayanwala, Ganis Bazaar, Dr. E. I. Vawda £1 1s. each; Shantilal Pitamber, Moosa Bodiati 10s. each; Vallabh Nathoo, Omar and Co., London House Gundiwala, Ismail's Store, M. H. Suliman, Ismail Ahmed, Kalan Bhura, Pakistan Bazaar; Mohan Nathoo, A. Mohamed, Ismail Waja, Krishna Pillay, A. P. Kapitan, A. Areff 10s. 6d. each. —Total £54—12—0.

(To be continued)

Latest Shipment

All kinds of incense sticks: Three Roses, Gateway of India, Asokadhurbar, Soogandhi Rani, Chamili, Lata Mangashkar, Vasanti, etc.. Write for our pricelist. (We only keep Indian manufactured incense sticks.)

Green ginger 9d. per lb.	⬆	We pack our goods well before railing.
Green tumeric 1s. per lb.	⬆	
Amba-Huldhi 1s. per lb.	⬆	We sell by C.O.D.
Garlics with big stems 1s per lb.	⬆	

We import the following articles directly: Scented Betel Nuts, Pawa, Mamra, Roasted Gram, and Many Household Goods. Our stuff is good and obtainable at low prices. Write for our price list:

K. HARIBHAI & SONS (PTY.) LTD.

Direct Importers: Wholesale & Retail Merchants 81 Victoria Street,—P.O. Box 2156—Durban. Telegraphic Add.: "BHAISONS"

Curries Packed By 50,000

Protest Against Nats

(From Our Own Correspondent)

IN what was probably Durban's biggest-ever meeting, transcending in size even that of the much-vaunted Torch Commando gathering held some years outside the Durban Post Office, the citizens of Durban showed in unmistakable manner their abhorrence of Government policies. The meeting was called by the Congresses and was held at Curries Fountain, the Indian sportsground. At this meeting the Congresses launched their campaign to boycott certain specified manufactured articles, including cigarettes, tea and coffee made by firms alleged to be controlled by or sympathetic towards the Nationalist Party.

Top ANC leaders who were to have spoken at the meeting had been temporarily disabled by order of Mr. Swart, Union Minister of Justice. But while Albert Luthuli, Duma Nokwe and Oliver Tambo were prevented by Swart from attending, the 50,000 people of all races who did could not be stopped by Swart or his minions from gathering together to give vent to their disgust at Nationalist policies and to voice their warning that these policies will ruin South Africa.

Big Ovation

Main speaker of the ANC was the Rand's Mr. Robert Resha. Mr. Melville Fletcher spoke for the COD while the NIC's Mohambry Naicker received a tumultuous ovation from the predominantly African crowd.

This meeting was significant for several reasons. The first of these was its size. The "Natal Mercury" estimated the gathering at 20,000. Experience has however shown that whenever a daily paper gives an estimate of attendance at any non white political gathering, the true figure is easily more than twice that quoted. But Indian soccer administrators who know Curries Fountain well and are more experienced at estimating crowds on this ground than even reliable reporters, state that the audience numbered not less than 50,000.

The preceding week had been one of recurring tensions. Government spokes had let it obliquely be known that they feared violence and even Mr. Swart spoke of police preparedness. The Congresses issued a statement exhorting the people to remain non violent in the face of provocation, so the inference was that they too had some fears. In Durban there was considerable fear among the non white householders, African as well as Indian, that tsotsis and goondas in the community may take advantage of the tension and use that as a smokescreen for their own activities. Despite all these factors, fifty thousand people of all races

turned up at Curries that cold, dark Friday evening. And there was not the slightest untoward incident that night. Not anywhere in Durban.

Potato "Blunder"

The cigarette boycott has caught on like wild fire. In many instances, when customers have absently asked for their previous brands, now on the boycott lists, shopkeepers have themselves reminded them of the boycott. And since Friday, potato has disappeared from the tables of non whites, as well as of many whites who support the boycott move. Many of those who have stopped eating potatoes state however that the Congresses blundered in asking people to ban this item. "Apparently directed against the slave-farmers of Bethal", said a Durban Indian social worker, a supporter of the NIC, "the potato boycott hits against all potato farmers, Nationalist as well as non Nationalist. But that is not so important. What is very important is that the leaders of the Congresses, being mainly middle-class men and women, have lost of the fact that potato forms a very important part of the diet of the poor. It may not be well-balanced as a food, but when people are poor they want food that gives bulk at little cost. As long as you can fill your stomach, that is the main thing."

This man claims that unless the Congresses are wide awake the potato boycott may fizzle out in a few weeks. "If they are wise," he added, "they will call it off in the near future—when the campaign is at its height. The people would then have demonstrated their economic power, and would have hit at the farmers without starving themselves. That would be taking the most of the situation while not yielding on the principle."

But whatever happens, non-Whites have already demonstrated their economic power. The bus boycott at Clermont was a re-

sounding victory for the residents there, though the ANG had nothing to do with it. And the isolated instances of arson notwithstanding, the non whites have shown that they can stand together as disciplined people. And that they do not have to wait for a lead from politicians pursuing particular ideologies.

Airport Blamed For Havoc

(From Our Own Correspondent)

THE flood stricken parts of Merebank-Isipingo-Illovo are slowly returning to normal, with householders back in their homes and market-gardners getting their plots ready for spring sowing. They were helped in their distress by a Flood Relief Committee under the chairmanship of Mr. K. Laloo, a prominent resident of Merebank. The Committee distributed relief valued at nearly £900. Its work was in addition to that done by the Red Cross and the Institute of Social Medicine attached to the University of Natal, and groups of private individuals, chiefly Indian merchants. The Institute conducted a clinic and also rendered other help.

So far, the Government-appointed committee under the direction of Durban's retiring social welfare officer Mr. S. P. Bothma, has had its hands so full with assisting African and Coloured families along the Natal lower south coast, that Durban's sufferers had to be aided chiefly by voluntary agencies. According to a recent

statement by Mr. Bothma, there are still hundreds of families, mainly African, who still have to be helped back on to their feet.

In Durban, Merebank residents place the major part of the blame for the flood havoc upon the Government. "While we realise that the floods were unprecedented," said a store-keeper in this district, and old resident, "there is no getting away from the fact that the Government diverted the river bed in order to build the Reunion Airport. And just before the flood waters invaded Merebank, there were loud explosions. Some people claim that this was caused by dynamiting in order to prevent the river bank from bursting on the airport side. On the other hand newspapers reported that the flood waters itself burst the concrete banks with a loud explosion. Whatever it was, it is very strange that the water which previously swept along what is now the airport, did not touch the airport at all but inundated areas never before under water by flooding."

Gramophone Records

MADE IN INDIA — AT HALF PRICE

4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.

Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi, Bhajan and Drama Sets.

Latest Gujerati Records: Only at 3/- each or two for 5/-

Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers.

MAIL ORDERS ACCEPTED — FREE PACKING
SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly supplied on application.

NATIONAL RECORDS

18 Ajmeri Arcade, off Grey Street,
DURBAN. — Phone: 25628.

Phone 835-6786

P. O. Box 1549,

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

Belgian Congo Prepares For Self-Government

A FREE-FOR-ALL competition for political leadership is developing in the Belgian Congo. Since the Belgian government's declaration of January 13 (laying down a programme for the Congo's political evolution) new political parties have been springing up around the country like weeds in a vacant lot.

Politics are something new to that great majority of the 13,000,000 Africans who inhabit the Congo. For more than half a century they have been ruled by Belgium under a system well described as "vigilant paternal supervision". The mass they are probably as well or better off economically than most other African peoples. But culturally and politically they have been treated like children.

Thus the recently announced political reforms catch them unprepared for self-rule.

Few Educated Men

For example, there are no more than a dozen Africans with university degrees in the whole vast country. But that does not deter their leaders from pressing for early self-rule.

Sedition Charges Against Buganda Ministers

THE hearing of sedition charges against two Buganda ministers arising out of the publication in April of an article and a photograph headed "Blood, Blood, Blood," in a local newspaper opened in Kampala on June 3. The Ministers, Finance Minister Amos Sempa and Natural Resources Minister Leonard Basudde were charged as joint owners of the newspaper "Munnansi". Owing to illness, Basudde was unable to attend court. A third person, Joseph Mambale, the newspaper's former editor, appeared with Sempa on a related charge.

The Committee of African Organisations in London has published a statement in London condemning the arrest by British colonial authorities of the African leaders in Uganda. The statement calls for Colonial Secretary Lennox Boyd to insure their immediate release. "We are convinced," the statement says, "that freedom-loving peoples of the whole world will demand that the policy of British repressions in Uganda be stopped."

Until quite recently "independence" was a nasty word hereabouts. Local Belgians when they mentioned it at all usually did so in terms of something that was still fifteen or twenty years away. The Leopoldville riots and the January declaration have shortened sights all around.

Now the word 'independence' is on every African politician's tongue, and "the question" is no more "how long?" but "how soon?" At best, however, it will be a rocky road, with the first major political test scheduled for next December when the people of the Congo will go to the polls—most for the first time—in country-wide local elections.

Regional Parties

None of the various political parties which have blossomed in the Congo recently has had the time or opportunity to acquire a truly national following. Most of them are tribal, or regional in outlook. The Abako party, which the Belgians blame in part of the January riots, is still the strongest of the lot, even though officially banned. It is expected to re-legalise itself under a new name.

Leader of the Abako is Joseph Kasavubu who, though no ball of fire, stands out prominently among the rather mediocre array of personalities who have so far made their appearance on the Congolese political scene. Mr. Kasavubu, forty-two, once aspired to become a priest but became a clerk and later a mayor instead. Arrested after the riots, he found his brief spell in jail a politically profitable experience. He is reputed to have had a Chinese grandfather.

Organised originally as a study group, the Abako speaks primarily for the people of the Bakongo tribe who populate the lower end of the Congo Basin between Leopoldville and the sea. Because they have had longer contact with the outside world than other Congolese tribes, the Bakongo are more sophisticated than the rest and like to show it.

Aims For Federation

Other tribes are inclined to regard them with suspicion, a fact that may give Mr. Kasavubu some trouble in his efforts to attain leadership. His party wants a federal type of government for the Congo, perhaps to facilitate its pet project of reviving the glory of the ancient Bakongo kingdom.

Most other parties (and the Belgians) are opposed to federation. Up-country opposition is based partly on fear of Bakongo hegemony, partly on fear that federation would provide an excuse for certain remote parts of the country—for example, the fabulously rich mining belt of the Katanga and the "white highlands" of the eastern frontier—to seek a large measure of autonomy.

The only party besides the Abako which has shown any significant strength so far is the Daps, led by Partrice Lumumba. He first came to public notice a few years ago when he was jailed for allegedly helping himself to public funds from the till at a postoffice where he was working.

Later, he got publicity of a more favourable kind when with two other Congolese nationalists he accepted an invitation to attend the Pan African conference at Accra.

Still more recently, in April, his party sponsored a congress of political parties at Luluaburg which wound up adopting resolutions demanding self-government by January, 1961.

Abako Firm On Federalism

IN an official statement published in Leopoldville the Congo Nationalist Movement, ABAKO, reaffirmed its stand in favour of federalism, and expressed itself against political unity but in favour of economic unity of the territory. The statement says that the uneasiness of the Congo populations is not conducive to re-establishment of confidence. However, it is not impossible to eradicate the misunderstanding. The Congo knows what it owes Belgium; it will not forget. However, its recognition can only be unreserved when relations between the two countries no longer are those of colony and mother country.

BOOKS OF GREAT SUCCESS TO YOUR FUTURE IN BUSINESS

JUST ARRIVED

- Commercial system of cutting—fully detailed with diagrams of garments for your cut any fashion 32/6
- Easy cutting—packet size 25/-
- Fashion in Blouse, Choli, Payobi and Sari with detailed style for women 4/6
- Ramayan in English Valmiki 36/-
- Prince Ajoyada—Story of Ramayan 12/6
- Women of India—in their Beauty-Duty, with their customs—fully illustrated 27/6
- Hindu manners, customs and their ceremonies— A Book of Details and Duties 35/-
- Hindu Marriage and family in India 28/6
- The Yoga System of Health— By Yogi Vithaldas Illustrated 22/6
- Upanishads in 4 complete volumes £5—10—0
- Mahatma Gandhi in Pictures of New Light £5—10—0
- Heaven Lies Within Us—a book about your future in this Life 25/-
- Indian Cookings, Sweets, Pickles, Curry Khadi and Khadi etc., etc. 12/6

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. (Est. 1932) P.O. Box 2524.
85 VICTORIA STREET, DURBAN.

British Comment On Riots

COMMENTING on the Durban riots an editorial in the "Daily Telegraph" says:—

"It is never necessary to ask why violence should break out in South Africa. The interesting question is why it does not break out more often. The spark which set a Durban shanty town in flames last week could as easily do its damage in any other urban concentration in the Union, since the basic raw material for violence—human hatred—is omni-present. On this occasion, the immediate cause appears to be the municipal authority's attempt to destroy the Zulu women's illicit stills which, coming after the destruction of their shanty homes in a slum-clearance scheme, proved the match to the powder-barrel. People are prepared to suffer many deprivations, so long as they can drown their sorrows. For the native women, it is more than a question of drowning sorrows, since the illicit stills are one of their main sources of income. Any authority which attacks both the peoples' drink and their livelihood at one and the same time is asking for trouble.

"Even so, rioting might have been avoided if that minimal element of trust between governors and governed, which is essential if society is not to fall apart, had not been so shaken in South Africa so far as the coloured races are concerned. It would normally be possible for the Durban authorities to make a good case for pulling down the shanty towns and for removing the natives to other locations; again, it is possible to argue on grounds of health and hygiene that the illicit stills are pestilential in their social results, and that the odiously weak beer purveyed by the official pubs has other qualities to commend it. But how can any white authority, wedded to the doctrine of Apartheid, expect the blacks to give it the benefit of any doubts? The policy of Apartheid is based on a total and unqualified white distrust of the blacks. As such it must poison the fount of white authority at source, tainting every social measure with bitterness of political exploitation. As the photographs of the Durban police in action amply demonstrate, there is little danger of the blacks giving

practical effect to their sense of grievance. Successful revolutions require power as well as passion. And if one impression of recent events in Durban is

the flammable nature of the blacks, another—equally memorable—is the remarkable efficiency of the white fire extinguishers."

African Leaders In Cairo Denounce Oppression

A MOSCOW broadcast says that leaders of the National Liberation Movement of a number of African countries spoke at a press conference arranged in Cairo recently. Felix Moumiel, the chairman of the Union of the Population of the Cameroons Party, declared that the decisions adopted by the U.N. General Assembly special session on the Cameroons question were not in keeping with the lawful aspirations and hopes of the people of the Cameroons.

Moumiel denounced the position of the United States which supports France in the struggle against the National Liberation Movement in the Cameroons. He appealed to the peoples of the world, especially to the peoples of African countries, to support the demand for the immediate formation of a genuinely representative gov-

ernment on a democratic basis in the Cameroons. He pointed out that France was now building two airbases in the Cameroons.

Dennison Makiwane, representative of the African National Congress of the Union of South Africa, condemned the apartheid policy pursued by the official authorities of the Union of South Africa. This policy, he emphasized, boiled down to "gross police reprisals against the local population."

A representative from Kenya said: We urge the U.N. Secretary General and the U.N. Human Rights Committee to pay serious attention to the situation created in Kenya, to inspect thoroughly the concentration camps, to secure the release of Kenyatta and the other leaders and patriots from the National Liberation Movement.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA:
RUSTOMJEE JALBOY RUSTOMJEE
140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:
Office: 25845
Residence: 36413.

"Baltimore Sun" Interviews Tom Mboya

AS surely as Africa will soon be a continent of newly free men seeking a direction for their future, one of their leaders in that search will be a young, eloquent and dedicated Kenyan named Tom Mboya.

At 29, Mr. Mboya is a member of Kenya's Legislative Council, general secretary of the Kenya Federation of Labour, president of the Nairobi People's Convention party and—most important to the continent as a whole—chairman of the steering committee of the All-African People's Conference. In that role, he carries heavy potential influence in determining where the emerging nations will stand in relation to the power blocs of the world.

Recently, Mr. Mboya added to his list of titles that of honorary doctor of laws from Howard University. During a three-day visit to this country to accept that degree, he slowed down in Washington long enough for a conversation about Africa, the United States and tomorrow.

He is a handsome man of medium height, who walks with a soft tread and a sidewise roll of his shoulders that could be a mild swagger of self-consciousness, of self confidence. He is well-tailored, and likes dark glasses outdoors and bright ties outdoors and in. His thick hair is shaved square across the back of his neck.

An air of seeming diffidence he wears on meeting turns out to be more politeness than shyness, for he blossoms with enthusiasm and is hard to interrupt once he begins talking to an interested listener.

"It is not exact to say I have 'warned' that Africans may turn to communism if the West does not offer them true democracy. But out of sheer necessity, the people have to turn somewhere for help, both political and economic. Every African leader eventually has to deliver the goods, and often those goods must be imported," Mr. Mboya says.

He leans forward, and his brown eyes pin you down. "We in Africa are watching closely the comparative progress of India and China. It is very obvious that Communist China is now moving faster than India and will soon be a major economic power." He does not add to this, seeming to think its significance is obvious enough.

"To say we want and need aid is not to say we want outright gifts of dollars. We would rather have co operation and partnership, for example, in the form of long-term, low-interest loans, instead of gifts.

"The United States has a major role in our future because no country is more powerful, none has a bigger potential or a firmer commitment to democracy than it does. It also has a very direct stake in how Africa develops. We expect the United States to accept its moral responsibility, and put out a hand to us to help us become free, then to help us succeed after we are free," he continued.

He makes it clear he has been watching the Middle East, as well as the India-China contest. "Instead of waiting until countries are almost run over by communism before showing an interest in them, the United States should move early, identifying itself as a friend of the people as a whole. Then it would not be forced always to take sides in domestic issues, with the resulting need to assume a defensive position before the opposing side.

"I feel strongly that the United States should exert all her influence on Britain to loosen her colonial control and allow us to run our own affairs. Again, this is a matter of self-interest. In every case in which the West has to take the defensive or apologise for colonialism, the West is weakened in the eyes of the world; its moral standing is harmed. This apology presents to the colonial peoples a picture that tempts them to look the other way, away from the West.

"Yet," he goes on, "unless something very drastic happens, I cannot believe they will turn toward communism or toward dictatorship. Because of our background, our education, we must prefer democracy and freedom."

Mr. Mboya's own background typifies the way in which Western, usually British, schooling and political standards have left their stamp on leaders all over Africa. Born a Luo tribesman on a sisal estate in Kenya's white highlands, he was the son of illiterate parents who had been converted to Catholicism. He went to Catholic lower schools, then Holy Ghost College, then the Royal Sanitary Institute's Medical Training School, then the Jean's School, near Nairobi. Later he spent a year studying industrial relations and political institutions at Ruskin College, Oxford.

He was appointed a city sanitary inspector in Nairobi, but dismissed for his political activity,

He won one of the eight legislative seats allowed Negroes in Kenya beginning in 1957, and since then has agitated for more representation for his people. The number has gone up to fourteen. He now is pushing for 23 of the total 34, which still would be short of proportionate, for Kenya has 6,000,000 Negroes, less than 60,000 whites and some 180,000 Asians and Arabs.

In politics, in settling labour disputes, in everything he has done and advocated in Kenya and in his fast rise to much wider recognition, Mr Mboya has replaced the Mau Mau terrorism led by Jomo Kenyatta with strong unremitting—yet legal and non violent—pressure.

Of the work of the All-African People's Conference, organised last year at Accra, Ghana, he says:

"We are contributing to the national struggles with aid and leadership, trying to strengthen their organisation. But of course we cannot go into colonies from outside to organise resistance to the Government. We aid largely

with advice. And we have built 'defence funds', which enabled us recently to give help to the families of men jailed during the trouble in Nyasaland.

"The objectives of the conference, so of the steering committee, have to be broad and general because we cover such a big territory with such a wide variety of local situations. One of the conference's purposes is to be a forum for ideas from these different areas, and keep up the impetus toward an eventual African federation. I for one believe strongly in such a federation."

And, switching subjects: "What Americans do I admire most? Jefferson, Lincoln. What about American attitudes toward Africa today? It is encouraging that in recent months, the past couple of years, many of the Americans who have come to Kenya are not there just to see the animals, but are intelligent observers, people who care what is happening in Africa."

Significant and encouraging, too, is the fact that when in the flow of general conversation he speaks collectively of the United States—the West—and Africa, Tom Mboya uses the word "we."

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pyasa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhiman	3 "	24/9
Janam Janam Ki-Fere	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3

INDIA PRESS RECORDS

Tulsidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		20/-

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra.

Obtainable at Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS,

266 Grey Street, DURBAN.

Gandhiji's Principle Of Resistance

By MARTIN LUTHER KING

MAHATMA GANDHI has done more than any other person in history to reveal that social problems can be solved without resorting to primitive methods of violence. In this sense he is more than a saint of India. He belongs—as they said of Abraham Lincoln—to the ages.

In our struggle against racial segregation in Montgomery, Alabama, I came to see at a very early stage that a synthesis of Gandhi's method of non-violence and the Christian ethics of love is the best weapon available to Negroes for this struggle for freedom and human dignity. It may well be that the Gandhian approach will bring about a solution to the race problem in America. His spirit is a continual reminder to oppressed people that it is possible to resist evil and yet not resort to violence.

The Gandhian influence in some way still speaks to the conscience of the world as nations grapple with international problems. If we fail on an international scale, to follow the Gandhian principle of non-violence, we may end up by destroying ourselves through the misuse of our own instruments.

The choice is no longer be-

tween violence and non-violence. It is now either non-violence or non-existence.

Oppressed people can deal with oppression in three ways. They can accept or acquiesce. Under segregation they can adjust to it. Yet non-cooperation with evil is as much a moral obligation as is cooperation with good. The minute one accepts segregation, one cooperates with it.

Oppressed people can, on the other hand, resort to physical violence—a method both whole nations and oppressed people have used. But violence merely brings about a temporary victory and not permanent peace. It creates ever new problems.

Gandhi has come on the scene of history with still another way.

He would resist evil as much as the man who uses violence, but he resists it without external violence or violence of the spirit. That is what Gandhism does. If the only alternative is between

cowardice and violence, it is better—as Gandhi said—to use violence, but there is that other way.

I myself gained this insight from Gandhi. When I was in the theological school I thought the only way we could solve our problem of segregation was an armed revolt. I felt that the Christian ethics of love were confined to individual relationship, I could not see how it could work in social conflicts.

Then I read Gandhi's ethics of love as revealed in Jesus but raised to a social strategy for social transformation. This lifts love from individual relationships to the place of social transformation. This Gandhi helped us to understand and for this we are grateful a decade after his death—"Peace News," London.

Kerala Leaders In New Delhi

Leaders of the Kerala Congress Party flew to New Delhi on Sunday to confer with the Party's national headquarters on the situation in the Communist-ruled State.

They are to discuss the future course of the agitation aimed at ousting Kerala's Communist Government. Soon after arriving, the delegation conferred with the Home Minister, Mr. G. B. Pant, and the Finance Minister, Mr. Morarji Desai.—Sapa A.P.

Hola Murders: Camp Commandants Held For "Gross Dereliction" Of Duty

(Continued from front page)

work 85 non-cooperative detainees from the said camp in such a way that you were unable to exercise proper control over the said detainees and in a manner contrary to instructions given you by senior superintendent Cowan.

The charge against deputy commandant A. C. Conitt said he acted with gross dereliction in the performance of his duties. When in charge of a working part of 85 non-cooperative detainees from Hola, he failed to prevent members of the service under his orders from unlawfully assaulting in his presence some or all of the said detainees.

It alleged he also acted with gross dereliction in the performance of his duties in that he gave misleading information concerning the events at Hola on the morning of March 3 to the then acting deputy commissioner of prisons and the under secretary defense.

When you are in Durban don't forget to visit the **New and Most Up-to-Date**

MOUNT EVEREST VEGETARIAN LOUNGE

Come and Enjoy Appetising and Delicious
MEALS — CURRY & RICE — SNACKS, etc.

Cleanliness and Civility Assured!

Sweetmeats available at Reasonable Prices

All Sweetmeats are made from pure
Wholesome Ingredients

We also have 7 Modern Rooms, Single or Double for Boarders
at Reasonable Tariffs

Visit Us and see for Yourself

MOUNT EVEREST

Vegetarian Lounge

126-128 PRINCE EDWARD STREET - DURBAN - PHONE 67571.

Military Vehicles Production Starts At Jabalpur Factory

THE first military truck to be manufactured in the public sector at the State-owned Gun Carriage Factory, Jabalpur, rolled off the assembly line on June 21. This new project to manufacture military vehicles in Government ordnance factories was inaugurated by Prime Minister Nehru. The truck which has been named "Shaktiman" can run on petrol, diesel, kerosene, or even on vegetable oil.

The manufacture of military trucks has been undertaken by the Defence Ministry in collaboration with a German firm. The project which marks another milestone on the road to self-sufficiency in India's defence requirements, has been initiated with well over thirty per cent indigenously produced components. It is hoped that the ordnance factories will achieve the target of over ninety per cent indigenous content in the fifth year of production.

In his speech at the inaugural function Prime Minister Nehru called "Shaktiman" a symbol of the growing achievements in the public sector and the determination of the people of India to enter the industrial age with confidence. He said that some element of competition between the public and private sectors was a welcome sign as the Government wanted both the sectors to flourish.

Among those present at the function were the Defence Minister, Mr. Krishna Menon, the Minister for Steel, Fuel and Mines, Sardar Swaran Singh, and the Chief Minister of Madhya Pradesh, Dr. Katju.

New Party In CAF

R. S. Garfield Todd's United Rhodesian Party formally voted itself out of existence on June 5, exactly one year after its total defeat at the Southern Rhodesian general election. It has merged with the Central Africa Party, led in Northern Rhodesia by Sir John Moffat, and will function as a liberal party and Moffat deputy president. An African journalist and public relations consultant, Stanlake Samkange of Salisbury, was elected junior deputy president. The new party's inaugural congress was attended by about 150 delegates—one third of them non-white.

S.A. Will Not Exercise Racialism Assurance To Olympic Committee

THE International Olympic Committee has called on the South African Representative to keep watch that no racial discrimination is exercised in the selection of athletes from the Union to the coming Olympic Games.

The Committee's decision follows the assurance from the South African delegate that no colour bar would affect the selection of athletes. If non-white athletes reach the required standard they would be given permission to be included in the South African Olympic Team and also travel abroad.

Earlier, the Russian delegate sharply criticised the policy of apartheid in South Africa and suggested that it should not be extended in the selection of athletes for the Olympic.

India As Envisaged By Nehru

"WHAT kind of India are we striving for." "We don't want a big difference between the rich and the poor, but everyone should have equal opportunity. Democracy has to be extended to all. A vote is nothing for a man who is starving. Life is only worth-living if there is something worthwhile in it. It is not a question of merely eating, drinking and enjoying and all that. You must certainly have spiritual and moral ideas. We face mighty tasks. Let us face them like men at the same time with all humility—because we are small. We must be humble in our thinking and should never imagine we are right and others are wrong. We are an orderly folk dealing with the destiny of the Nation. We want the development of personality in every human being in India."

"If anyone does not agree let him show us some other way and we shall always welcome any new path. Let us, above all, behave like civilized human beings. We have maintained certain values and let us remember this—"

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No. 12 Barklye Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-1654

Death Of Dr. Naicker's Father

Members of various Indian, European and African organisations together with a representative gathering of Indians, Africans and Europeans attended the funeral of the late Mr. P. G. Naicker, father of Dr. G. M. Naicker, President of the South African and Natal Indian Congresses. Members of the African National Congress stood at the Queen Street cemetery gates with the African National flag whilst many of them wore the A.N.C. emblem on their arms.

Mr. Naicker who was ailing for quite some time died on Sunday, June 21, at his son's residence in Percy Osborne Road, Greyville, Durban. He was 73.

The late Mr. P. G. Naicker was a foundation member of Sastri College and also the Indian Technical College Committee. He was an official of the Natal Indian Settlers Association, the Natal Indian Congress and the Hindu Tamil Institute.

Paying tributes to the late Mr. Naicker, Mr. J. N. Singh stated that it was not a moment to laud the works of a well respected member of the Indian community for "it is a well known fact that he, during the course of his life, had done his duty. And today we have at the head of the premier organisation in this country, Dr. G. M. Naicker, who, despite the fact that his father was ailing for a long time, never failed our people in their needs."

Rangi Singh Dies

(Contributed)

The death occurred of Baboo Rangi Singh of Tugela, Natal on Saturday, June 20, at the ripe old age of 94. Baboo Rangi Singh arrived in the Colony of Natal on the 15th February 1890 in the ship Congella as the

40,771 immigrant, at the age of 25. In 1893 he married Lukhia the daughter of Ramlal and Seetalee both Indian Immigrants.

The late Rangi Singh served his indenture of 5 years with farmer Geo Stewart and received his discharge on 6th March, 1895. He later entered sugar cane farming and a small retail business in the vicinity of Tugela.

His sons still carry on the farming and business in Tugela. His wife died seven years ago and he is survived by three sons, four daughters, and numerous grand children and even great-grand children. Among his grand children are about eight school teachers one of them a High School lecturer with a Bachelor's degree, a lawyer and a medical student at Dublin, Ireland. Mr. J. N. Singh a grandson of the late Rangi Singh is well known in political circles having held the positions of Secretary of the Natal and South African Indian Congresses until he was banned in 1954.

Ambitious young men can earn £2,000 per annum in Accounting, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Services, Building Societies, B. Com. Degree. Success starts immediately you send for the free book "The Direct Way To Success," and have your career planned by the School of Accountancy, backed by 50 years successful educational service. Write to The School of Accountancy, P.O. Box 4592, (Z) Johannesburg, and at: 8th Floor, Mansion House, 12 Field Street, P.O. Box 1865 Durban Phone: 2-4068.

BOOKS FOR SALE

Mahatma Gandhi
(Last Phase) 1 12 0
Political Philosophy of
Gandhiji 18 0
My Experience with Truth 16 0
Women and Social Injustice 7 6
Discipline of Non-Violence 1 6

Obtainable From:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Durban,
Natal.

Cable & Tel. Add. HARGVAN.

Phone 29368

P. Hargovan & Co.
(Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " "

Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Letter To Editor

Comment On PAC Policy

SIR.—The item "PAC Uses Racialist Approach" ("Opinion"—19th June) is guilty of reading crude and confused meanings into the actual policy of the Pan-Africanists as enunciated by Sobukwe and others. "Racialist is a overworked phrase in current political parlance, springing glibly to facile pens and tongues, and substituting for sound, dogged analysis.

Behind the patronising tone of the article in question, lurks active ill-will towards Africanism, the sophistry it indulges in discloses that inevitable equivocation which creeps into the affluent India's protestations of unity with the African Cause.

Dealing specifically with the PAC's attitude towards the Indians, two pertinent points emerge. One, that the Indian minority "falls into the camp of the oppressed African" and that ("the Indians') future is bound up with the African continent" (see Sobukwe's address to the Transvaal Conference in "Opinion"—12th June)

Second, that is the Indian workers of Natal, subsisting at a material level of life akin to that of the African people, and also, as I believe, fast shedding their separate identity and loyalty for peculiarly African ones, who ultimately compose the natural allies of the Africans in their sweep forward to the Socialist ideal projected by Africanism.

To suggest, as your correspondent does, that by this Sobukwe means to deal only with pass-carrying, Bantustan-resident Indians is a poor effort at facetiousness. What is, undeniably, meant is that the PAC, committed to a programme of fundamental change, is NOT interested in collaborating with the Indian merchant-class whose political aspirations do not stretch beyond the satisfaction of their commercial grievances; it also means that the PAC seeks to set the unity of the oppressed within an objectively valid framework, thus forging an instrument which will not detract whatsoever from the purposes of Africanist Socialist Democracy.

Johannesburg.

—M. EDRAHIM,

Books For Sale

Sixty Years After (Natesan)	1	0
Selected Letters of Gandhiji	1	6
Public Finance	2	0
Eminent Americans	7	6
Bapoo's Letters To Ashram Sisters		
—By Kaka Kalelkar	2	6
Gandhi Techniques in the Modern World		
—By Pyarelal	1	6
Gandhi's Challenge To Christianity—S. K. George	2	8
Why Prohibition—J. C. Kumarappa	1	0
My Dear Child—Gandhiji	3	0
My Religion—Gandhiji	5	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	10	6
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Manubehn	1	6
Nature Cure	2	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0

Obtainable From:

"Indian Opinion"
P. Bag, Durban, Natal.

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

has pleasure in announcing that she has been appointed as
Agent for:—

NATIONAL MUTUAL LIFE ASSOCIATION OF
AUSTRALASIA LTD.

(INCORPORATED IN VICTORIA, AUSTRALIA,)

ESTABLISHED 1869

A LIFE POLICY WITH THE NATIONAL MUTUAL
ENSURES ABSOLUTE SECURITY WITH GOOD BONUSES

Please write or inquire for further particulars:

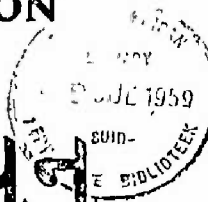
106 Mansfield Road, DURBAN.

P.O. Box 476.

Telephones: 47888.

Telegrams & Cable: "SORABTEM."

47453.

★
વધુ છાત્રવું કે આણું છાત્રવું એ મહત્વનું નથી. પણ કેમ છાત્રવું છે કે, કેમ લોકોને અપ આવીએ છીએ અને લોકોને કેટલો પ્રેમ મેળવીએ છીએ એ મહત્વનું છે.
—૨.

પુસ્તક ૫૭ મુ—અંક ૨૬

તા. ૩ જુલાઈ, ૧૯૫૯.

છુટક નકલ પે. ૪

નેશનાલીસ્ટ સામે વિરોધ દર્શાવવા કરીસ ફાઉન્ટનમાં ૫૦,૦૦૦ની માનવ મેદની

(અમારા ખાસ ખબરપત્રો તરફથી)

રખનના ઇતિહાસમાં આવી મોટામાં મોટી સલા આ પહેલી જ રફતી જીનના ભરાઈ હતી. થોડા વર્ષો પહેલાં ડરખનની જનરલ પોસ્ટ ઓફીસ આગળ મળેલી ટોર્ચ કમ્પાન્ડોની સલા જેને મગફરી સાથે ડરખનની મોટામાં મોટી સલા ગણતા હતા, તેને પણ ટપી જાય તેવી આ સલા હતી. બન્ને કેશિસના સંયુક્ત આંસરા નિચે આ સલા બોલાવવામાં આવી હતી કે જેમાં ડરખનની જનતાએ સરકારની નીતી સામે ધિકકાર વરસાવવામાં કાંઈ પણ મહા રાખી ન હતી.

સલામાં કેશિસોએ નેશનાલીસ્ટ સરકાર દ્વારા અગર તેમની સહાનુભુતીથી સંચાલીત પેટીઓ મારફતે તર્કયાર કરવામાં આવેલા અમુક માલ અગર ચીજો જેમાં ખાસ કરીને સીગરેટ, ચા, અને કોફીનો સમાવેશ થાય છે. તેવી ચીજોના વપરાશ અંગે બહીષકાર કરવા હાકલ કરી હતી.

એ. એન. સી. ના વડા નેતા એ કે, આલબર્ટ લુથુલી, ડુમા એ જે આ સલાને સંબોધન નોકવે અને ઓલીવર ટામ્પોને કરવાના હતા, તેમને ન્યાય-અટકાવવામાં આવ્યા છતાં સ્વાર્ટ અત્તાના પ્રધાન સ્વાર્ટ તરફથી અને તેમના સાથીઓ ૫૦,૦૦૦ મનાઈ હુકમ બજાવવામાં આવ્યો ની જંગી માનવમેદની કે જેમાં હોવાથી હાજરી આપી શક્યા હરેક જાતિની હાજરી હતી અને ન હતા. જેઓ નેશનાલીસ્ટ સરકારની

નીતી સામે ધિકકારના ઉદગારે કાઢી સરકારને ચેતવણી આપી કે, તેમની નીતીથી સમસ્ત દક્ષિણ આફ્રીકાનું પતન થશે, તેમને અટકાવવા શકતીમાન થઈ શક્યા નહી.

મોડું સન્માન

એ. એન. સી. તરફથી મુખ્ય વક્તા રાન્ડના મી. રોબર્ટ રેશા હતા. અને સી. ઓ. ડી. તરફથી મી. ચેલવીલ ફ્લેચર બોલ્યા

હતા. જ્યારે એન. આઇ. સી. તરફથી ડો. નાયકર બોલવા ઉભા થયા ત્યારે આફ્રિકનોની મેદનીએ તેમને ખુબ ગડગડાટની સાથે સન્માન્યા હતા.

આ સલામાં ઘણા મહત્વના મુદ્દાઓએ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. પહેલુ તે એ કે એ મોટામાં મોટી સલા હતી.

બીજુ કે જ્યારે “નાટાલ મરકયુરી” જેવા નીક છાપાએ, એકન થયેલી માનવ મેદનીને અંદાજ ૨૦,૦૦૦ માણસોને જ કર્યો હતો, અને ખરી રીતે જ્યારે આવાં છાપાઓ જે અંદાજ આપણા બીન-ગોરાઓની સલા ખાખત જણાવે છે, ત્યારે ખરે-ખરી રીતે હાજરી બમણી જ (અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૨૫૩)

સા. આફ્રિકા ઓલીમ્પીકમાં રંગમેદની નીતિ રાખશે નહી

ઓલીમ્પીક રમતગમત માટેની આંતરરાષ્ટ્રીય ઓલીમ્પીક કમીટીએ એ રમતગમતની હરીફાઈમાં ભાગ લેનાર સાઉથ આફ્રિકાના પ્રતિનિધિઓને સુચના આપી છે કે આગામી ઓલીમ્પીક રમત ગમતને માટે સાઉથ આફ્રિકાના યુનીયનમાંથી તમે જે ખેલાડીઓની પસંદગી કરો તેમાં કોઈ જાતનો રંગભેદ હોવો ભેદજ નહિ તે ખાસ ધ્યાનમાં રાખજો.

સાઉથ આફ્રિકાના એ કમીટી તેમને એ રમત ગમતમાં ભાગ પરના ડેલીગેટોએ ખાત્રી આપી લેવા મા પરદેશ પણ જવા દેવા હતી કે ખેલાડીઓની પસંદગી માં કોઈ જાતનો રંગભેદ રખાશે નહિ. આ ખાત્રી ઉપરથી કમીટી એ સાઉથ આફ્રિકાને લેવાનો નિર્ણય કરી ઉપર મુજબનું સુચન કર્યું છે. એટલે હવે સાઉથ આફ્રિકાના બીન-ગોરા ખેલાડીઓને હરેક ધોરણને માટે હરેક રીતે શોખ્ય હશે તે તેમને સાઉથ આફ્રિકાની ઓલીમ્પીક ટીમમાં હાખલ કરવામાં આવશે તેમ

અગાઉ રૂશીયન ડેલી ગે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની રંગભેદની નીતીની સખ્ત ટીકા કરી હતી અને એણે સુચન પણ કર્યું હતું કે ઓલીમ્પીક માટેના ખેલાડીઓની પસંદગીમાં સાઉથ આફ્રિકાના ખેલાડીઓને લેવા નહિ. ત્યારબાદ સાઉથ આફ્રિકાએ ઉપર મુજબ ખાત્રી આપી છે.

ઈંગ્લાંડના શાહી કુટુંબને રંગભેદ મંજુર નથી !

આ જે જ્યારે વિશ્વમાં રંગભેદનો પ્રશ્ન વિચર રીતે જણાઈ રહ્યો છે ત્યારે ક્ષીટનનું શાહી કુટુંબ રંગભેદમાં માનવું નથી એની ખાત્રી કરે ઈંગ્લાંડની મહારાણીએ મેન્સર જેસેફ એડવર્ડ મીડલ નામના એક ટબસીને શાહી રસાલામાં એટ-ડન્ટ તરીકે રાખવાનો નિર્ણય કર્યો છે. જે કે આ અંગેની હજુ સત્તાવાર જાહેરાત થઈ નથી. પણ જે માહિતી મળે છે તે ઉપરથી ધાનાના લક્ષ્મરના ૪૨ વર્ષની ઉમ્મરના આર્શી-સર મેન્સર નીડેલનું નામ સુચવાયું છે. શ્રી મીડલ એમરટ મહિનાથી બર્મિંગહામ મહેલમાં પોતાની ફરજ પર હાજર થઈ જશે અને નવેમ્બર સુધી ઠાં જ પોતાની ફરજ થાવશે, ત્યારબાદ તે મહારાણી તથા એડીનબર્ગના ડ્યુક ધાના, સીરેલીબાન અને ગેમ્બીઆના ૧૭ દિવસના પ્રવાસે જાય તે વખતે તેમની સાથે રહેશે. બસ, અર્ધાંથી એમની નોકરીનો અંત આવશે. ડ્યુક એફ એડીનબર્ગે પણ કાળા માનવીની નિમણૂક માટે ટેકા આપ્યો છે. શ્રી મીડલે આ અંગે કહ્યું હતું કે મારા જેવાની નિમણૂકને કારણે અલમ અલમ જાતિ વચ્ચેના સંબંધો ઝાઝા થશે.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૩ જુલાઈ, ૧૯૫૯.

એ. એન. સી. હિંસાને માંગે

આફ્રીકન નેશનલ કોંગ્રેસના નેતાઓ હમેશા એવો દાવો કરતાં આવ્યા છે કે દક્ષિણ આફ્રીકાની સ્વતંત્રતાની એમની લડતમાં તેઓ હમેશા અહીંસક સાધનોજ વાપરશે. તેમના બધાજ મીત્રોએ અને શુભેચ્છકોએ આ નીતિ વધાવી લીધી હતી કારણકે આજ એક નીતિ છે કે જેથી આફ્રિકનો સ્વતંત્ર થઈ એક નવા આઝાદ દેશની સ્થાપના કરી શકશે.

પણ છેલ્લા થોડા વરસોમાં એ. એન. સી.ની અંદરજ એવા બનાવો બન્યા છે અને બની રહ્યા છે કે જેથી એ. એન. સી.માં એવો પાયો રોપાઈ રહ્યો છે કે જેનાથી ભય છે કે, કોઈ પણ સમયે હીંસા ફાટી નીકળશે અને એવે સમયે નેતાઓ જનતા પરનો કાબુ ખોઈ બેશસે.

એ. એન. સી.માં સ્વયંસેવક દળ શરૂ કરાયો છે. એ એક ભુલ ભયું પગલું છે. આ લોકોને લશ્કરી શીસ્ત શીખવવામાં આવે છે. આને પરીણામે ઉશ્કેરણી મળતાં, તેઓ પોતાના નેતાઓના અહીંસક વિચારો છુટી હીંસા તરફ વળશે.

ડરબનમાં પેન-એફ્રીકન કોન્ફરન્સ ભરાઈ ત્યારે આ લોકોએ જે ધમાલ કરી હતી એના ઉપરથી આ સિદ્ધ થાય છે. તેઓ જાણતા હતાં કે પેન-આફ્રિકનીસ્ટ કોન્ફરન્સ ભરી રહ્યા હતાં, અને તે બહેર સભા નહોતી. તેમ છતાં તેઓએ આ સભામાં દાખલ થવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. આખરે એક વ્યક્તી અંદર દાખલ પણ થઈ હતી. આફ્રિકનીસ્ટ નેતાઓએ બતાવેલી શાંત વલણને લઈ આ પ્રસંગ શાંત રીતે પાર પડ્યો હતો. નહીં તો મારા મારી થવાની પૂર્ણ શક્યતા હતી. જ્યારે આ માણસને બહાર કાઢવા માં આવ્યો ત્યારે એને તોફાન કરી અને છરો કાઢી, સામે ઉગામી ડરાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો અને બહાર ઉભેલા માણસ ઉપર હુમલો પણ કર્યો હતો.

બીજો બનાવ જેમાં એ. એન. સી.ના એક કાર્યકર્તાએ ‘ઓપીનીયન’ છાપાના ખાસ ખબરપત્રને મારવાની ધમકી આપી હતી. જો એ. એન. સી. આવા લોકો સામે પગલા લેવા ઇચ્છે તો એની ઓળખ અપાય એમ છે.

જુનની ૨૬મી તારીખે શહેરમાં કેટલીક સુવર્તીઓ કોંગ્રેસના નારાઓ પોષારતી ફરતી હતી અને જે કોઈના હાથમાં માલ હોય એને મારતી હતી. જો અહીંસાનો અર્થ આ થતો હોય તો અમારે-એ. એન. સી.ને પુછવું પડશે કે જ્યારે તેઓ શાંત અહીંસક ચળવળની વાતો કરે છે ત્યારે એનો અર્થ તેઓ શું કરે છે ?

એ જાણીતી વસ્તુ છે કે કોમ્યુનિસ્ટો અહીંસામાં નથી માનતાં. માર્કસે કહ્યું હતું કે કોઈ પણ લડત એ રીતે ચાલી ન શકે. પણ આજે દક્ષિણ આફ્રિકામાં શાંતી અને અહીંસાની વાતો કરવી લાભદાયક છે એટલા માટે તેઓ શાંતીની ભાષા વાપરે છે. પણ તેઓ એવું વાતાવરણ સરજે છે કે જેથી હીંસાને નોતરવામાં આવે છે. સરકાર પણ કોમ્યુનિસ્ટોને સાથ આપે છે. કેમકે તે ઓલીવર ટામ્પો જેવા માણસો ઉપર પ્રતિબંધ મુકે છે. સરકારનો હેતુ કદાચ એ હોય કે આ રીતે એ. એન. સી.ને ખલાસ કરવી, પણ સાથે સાથે એમને એ પણ સમજવું જોઈશે કે તે મધ્યસ્ત વિચાર ધરાવનારાઓનો અવાજ બંધ કરી બીન-ગોરાઓની ચળવળમાં કોમ્યુનિસ્ટોને જોર વધારી રહી છે, પરીણામે ચળવળ હીંસાનું રૂપ લેશે.

રેલથી થયેલી પાયમાલી હવાઈ મથકને દોષ

(અમારા ખાસ ખબરપત્રો તરફથી)

રેલવે સ્થળો વિસ્તાર મીયરબેન્ક ઇસીપીંગો અને ઇસીવો દ્વે ધીમે ધીમે પાછા ગોઠવાતા જાય છે. લોકો પોતાના ઘરોમાં જઈ રહ્યા છે અને શહેરની માર્કેટમાં વેચવા મોકલતા શાકભાજી વાળાઓ તેમના ખેતરોમાં નરી વાવણી કરવાની તૈયારી કરી રહ્યા છે.

મીયરબેન્કના અગ્રમુખ રહેવાસી મી. કે. લાલુના પ્રમુખપણા હેઠળ રેલ સંકટ રાહત સમીતીદારા જેઓને તુકશાન થયું હતું તેમને આશરે પાઉંડ ૯૦૦ની મદદ કરવામાં આવી છે. તે ઉપરાંત રેલ કેસ વાળાઓ અને નાટાલ યુનીવર્સિટી સાથે સંકલિત ઇન્ટીયુટ ઓફ સોસીયલ મેડીસીન અને અન્ય વ્યક્તિગત ગૃહસ્થો અને મંડળો કે જેમાં ખાસ હોદ્દો વેપારી એનો સમાવેશ થાય છે. એઓએ રાહત ફેન્ડો અને દવાખાનાઓની સમવડ કરી સુંદર રાહત આપી હતી.

સરકાર તરફથી પણ જાહેર સમાજ સેવાના હોદ્દાઓથી નીવૃત્ત થયેલા મી. એસ. પી. બોયમ્બાની સુચના અને દોરવણી હેઠળ એક રાહત સમીતી નીમવામાં આવી હતી. જેઓ ખાસ કરીને આફ્રિકન અને કલડ વસ્તીના રેલથી પાયમાલ થયેલાઓને થાળે પાડવામાંથી ધારેગ થઈ શક્યા ન હતા. એટલે ડરબન વિસ્તારમાં પીડીતોને તો ખાસ કરી સ્વેચ્છાએ મદદ કરનારા ઓ તરફ મીટ માંડવી રહી. તાજેતર માં પણ મી. બોયમ્બાના કથન અનુસાર હજી પણ આફ્રિકનના સેક્ટો કુટુંબોને પગભર કરવાનું કાર્ય બાકી છે. ડરબન-મીયરબેન્ક વિસ્તારના ઘણા ખરા વસાહતીઓ આ રેલ સંકટને માટે સરકારને દોષીત ઠેરવે છે. એ વિસ્તારના એક જુના વસાહતી અને કુકાનદાર બાઇનું કમન એ છે કે “અમારું કદી પણ આવી રેલ નહોતી આવી આથી એ નકકીજ છે કે રીયુનીયન દવાઈ મથક ખાંધવા માટે સરકાર તરફથી નદીના વહેણને ફેરવવા માં આવ્યું છે એ આ માટે જવાબદાર છે.”

કેટલાક રહેવાસીઓનું કહેવું છે કે રેલના પાણી મીયરબેન્ક વિસ્તારને ફરી વળ્યાં તે પહેલાં તેમણે અવાજના ઘડકાઓ સાંભળ્યા હતા. જે નદીને દવાઈ મથકવાળા વિસ્તાર તરફ પુરના પાણી કીનારો તોડી ધસી ન જાય તે

માટે ડાયાનામેટ ફોડી વહેણ બદલવાની કાઈ તરકીબ કરવામાં આવી હોય એવું અનુમાન કરાવે છે. જ્યારે બીજી તરફ છાપાવાળાઓ એવું જણાવે છે કે રેલના પાણીના ઘસારાથી નદી કીનારે ટ્રેક્ટોના બાંધેલા વિભાગો મારે કડાકા સાથે ટુટી જતાં મારે અવાજો થયા હતા.

આમ છતાં અન્યબીની વાત એ છે કે દવાઈ મથક આગળ જ્યાંથી પહેલાં પાણી વહી જતું હતું તે જગ્યા એ રેલના પાણીનો સ્પર્શ પણ થયો નથી, જ્યારે જે વિસ્તારમાં કદી પાણી આવ્યું ન હતું તે આખો વિસ્તાર રેલના પાણીથી કૂપી ગયો હતો.

ઇન્સાનીયતની ખરીદી

હા! ઇન્સાનીયત પણ વેચાતી મળે છે.

તમારે ખરીદવી છે ? ચાલો અપાવી દવું ? જાણો છો ક્યાં ? પેલા કસાઈ પાસે.

જે હમેશા તીણી ધારવાળી છુરીથી જે કાંઈ જીવ સામે હોય એને કાપે છે. જુવો ! જરા ઉતાવળી ચાલે ચાલો. અહીં દર ક્ષણે ઇન્સાનીયત કપાય છે. ક્યાંક એમ ન અને કે આપણે મોડા પડીએ.

પછી ખરીદવા માટે ઇન્સાનીયત લાં બાકી ન રહી હોય.

નહી તો પછી આપણે હાથ ધસતા રહી જશું. અને કસાઈથી આપણે દાર પામશું. અને બાઇ ! એની કિંમત પણ કાંઈ વધુ નથી.

હા ! હમેશા તે વિનમથી બોલે છે કે ખરીદો અને દામ આપો.

શું ? શું થયું તમને ?

તેમ પગ તમારા થંભી ગયા ! જલદી ચાલો ! આપણો મુક-કામ આ રહ્યો !

શું તમારી પાસે આપવા કાંઈજ નથી ?

વાઈ બાઈ ! વાઈ ! ! આપણી પાસે હેવાનીયત તો છે ને. એજ આપી દો અને ખરીદી લો ઇન્સાનીયત.

નેશનાલીસ્ટ સામે વિરોધ દર્શાવવા ક્રીસ

રખનમાં સંગીતનો જલસો

ફાઉન્ટનમાં ૫૦,૦૦૦ની માનવ મેદની

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

હોય છે. કારણ કે ક્રીસ ફાઉન્ટનમાં મેદાન અંગે સંખ્યાની ખરેખરી માહિતી ધરાવનાર એના જે કાર્યકર્તાઓ છે. તેઓની એ અંગે મરોસાપાત્ર રીતે માન્યતા છે કે મેદની કાંઈ પણ હિસાબે ૫૦,૦૦૦થી ઓછી ન હતી.

પ્રથમ દિવસોના અનુભવ પરથી ધાંધલની આઝાદી રાખનામાં આવી હતી. સરકારી પક્ષના મેવડી મી. રવાઈ તરફથી આડકતરી રીતે જાણ કરવામાં આવી હતી કે પોલીસ ઇન્કો એ માટે તકવારી છે જ. તે સાથે ડેવિસોએ પણ બહેરાત કરી ગમે તેવા ઉશ્કેરણી ભર્મા પ્રસંગે પણ અહીંસક રહેવા જનતાને સુચના આપી હતી. આ ઉપરથી મોખ્ખુ અનુમાન થાય છે કે ધાંધલની ભીતી બંધાને જ હતી; ખાસ કરીને રખનમાં વસતા ખીન-ગોરાઓ, આફ્રિકનો અને ડોઈએને એ ભીતી હતી કે આ સભાના ઝોડા હેરાળ અગર પકડા પાછળ સોટસીએ અને યુડાઓ પોતાના લાભની પ્રવૃત્તિ કરશે. આવા સંજોગો હોવા છતાં પણ ૫૦,૦૦૦ ની માનવ મેદની ક્રીસ ફાઉન્ટનમાં શુક્રવારની અંધારી રાત્રીએ ભેગી મળી હતી. અને રખનમાં કાંઈ પણ જગ્યાએ કાંઈ પણ-ખોટું બનવા પામ્યું ન હતું.

પરટોસના બહીષ્કાર

સીમરેટને બહીષ્કાર પવનવેગે ફેલાઈ રહી છે કેટલાક પ્રસંગોએ સીમરેટ પીનારાઓ ભુલથી જે જે સીમરેટને બહીષ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો તેની મામણી કરતાં દુકાનદારોએ તેમને એવી સીમરેટને બહીષ્કાર કરવામાં આવ્યો છે તેની યાદ અપાવી હતી. અને પરટોસ (આરબી) તે ગયા શુક્રવારથી બજારમાંથી અદ્રખ થઈ ગયા છે.

એક એન. આર્ષ. સી સાથે સક્રમત રહેનાર સમાજ સેવકનું મંતવ્ય એવું છે કે પરટોસને બહીષ્કાર કરવામાં ડેવિસોએ ભુલ કરી છે. ખરી રીતે એને બહીષ્કાર તો યુવાની કરારી રહેલ મેથાલના ખેડૂતો સામે થવો જોઈતો હતો. કારણ કે પરટોસ બહીષ્કાર નેશનાલીસ્ટ તેમજ ખીન નેશનાલીસ્ટ ખેડૂતોને એક સરખો નુકશાનકર્તા છે. ઉપરાંત ખાસ યાખન એ છે કે સાત્તારણ વર્ષની જનતાને એ મુખ્ય ખેડાક પણ છે કે જે ઓછી કોમને વધુ જરૂરમાં મળી શકે છે અને પેટનરવા માટે તે ખાસ આવા સરવા ખોરાકની જ જરૂર છે કે એસના ધણી ખરા નેતાઓ. પણ મધ્યમ વર્ષનાજ છે.

આથી એ સભ્ય જણાવે છે કે ડેવિસને ઉદાપણ વાપરી આવો બહીષ્કાર નજીકના બવીષ્યમાં પાછો ન ખેંચી લે તો તેમાં શીધીલતા જરૂર આવી જશે. જ્યારે આ બહીષ્કારની અસર પુરેપુરી ઠોચે પહોંચે અને સરકારને ડેવિસની શક્તિનું માન થઈ જાય, એટલુંજ બતાવી આપી, પાછો ખેંચી લેવો વ્યાજબી લેખાશે. નથી બુખમરો પણ અટકશે અને સિદ્ધાંત પણ જળવાશે.

પરંતુ મને તે યાજ છતાં ખીન-ગોરા એએ કનેરમેન્ટ બસના બહીષ્કારના તેમના વિજ્ય દ્વારા ઠોળ બનવી બતાવી આપ્યું છે કે જનતાનું કરી શકે છે. વળી મદતની વાત એ છે કે, તેમાં એ. એન. સી. ની કાંઈ પણ દોરવણી ન હતી. જનતાએજ પગલું બધું હતું. આગ-હુંડના થોડા બનાવોને અપવાદ રૂપ ગણી ખીન-ગોરાઓએ એ પણ બતાવી આપ્યું છે કે તેઓ કાંઈ ખાસ રાજકારણના અભ્યાસીઓની દોરવણી સીવાય પણ વ્યવસ્થિત રીતે સંમહીત ઉભી રહી શકે છે.

ઉપરોક્ત સભામાં કેટલાક યુવકો અને યાજણા કે જેમાં ધંધા મિશ્ર સમાજ હતો પણ વધુ ડોઈએને હતાં એમને સળમતી મસાલ હાયમાં લઈ હાયમાં પેકોડો લઈ મેદનીની આસ પાસ કરી સુંદર દ્રશ્ય ખડુ કયું હતું. આઝાદીની તમન્ના લોઠોમાં જેવું બળ સાહસ અને સદન સીવતા ગ્રેરે છે એ આ દ્રશ્યે બતાવ્યું હતું મસાલ સાથે ઘેર અંધકારમાં ઉભેલા એ યુવકો આ દેશના અંધકારને વિદારી બને આઝાદી ની જ્યોત પ્રગટાવે છે એમ લાગતું હતું. “આફ્રિકા”ના નાદે ગગન ગાજી ઉઠ્યું હતું.

રખનમાં ફરી “બીયર હોલ” નોર્કાન

દશ દિવસ અંધ રખાવવા “બીયર હોલ” ફરી તા રહીના ઉલાડા મુકતા આફ્રિકન સીમે એ વિક્ટોરીયા રટીટ પર ભેગી યજ વિરોધ કયો હતો. પોલીસોએ ત્યાં દેખા દીધી હતી અને તેને જોતા લોહો ઉશ્કેરવા હતાં. લોહોને ઉશ્કેરાયલા જોઈ પોલીસે ૪૨ સીબાની અને ૩ પુલોની ધરપકડ કરી હતી “આફ્રિકા”ના નાદો અને નારાઓ હવામાં યુજતા રહ્યા હતાં. આખા દિવસમાં ત્રણમાંથી એક પણ બીયર ટોલવા એક પણ ખીનરો દાખલ થયો નહોતો.

રવિવાર તા. ૨૧ની રાત્રે ૭ વાગ્યે યુવક સંસ્કાર મંડળના આશરા હેથળ એક યુવક સંગીતકાર શ્રી સની જુધારામ તરફથી, સુરત દ્વિ. એ.ના વિક્ટોરીયા રટીટવાળા હોલમાં, સાસ્ત્રીય સંગીતપર પ્રવચન અને તે સાથે સાસ્ત્રીય સંગત ના શ્રીશ્રી બજનો સંબળાવ્યા હતા. શ્રી સની જુધારામ દેશથી સંગીતનો શા વર્ધનો અભ્યાસ કરી અહિં ફરવા આવ્યા છે. સંગીતપર તેમણે સારો કાણુ મેળવ્યો છે એમ સભાની એક મીચ ઘાંતિ સુચવતી હતી. સભા તલ્લીન મર્ધ ગઈ હતી. તેમણે પહેલા સંગીતના સુરો અને રાગની સમજૂતી આપી હતી. પ્રોગ્રમ ૮ વાગ્યે શરૂ થયો હતો અને તે ૧૦ વાગ્યે સમાપ્ત થવાને બદલે ૧૧ વાગ્યા સુધી સભાના સભ્યો તરફથી વધુ માગણી કારણે પુર્ણ થયો હતો. શ્રી સની જુધારામે પ્રેમામના અંતમાં જણાવ્યું કે આવી એક-ચીત સભાને સંગીત સંમળાવવા ને તેમને પણ આનંદ થયો હતો અને મોક્ષ મળતાં હું ફરીથી તમને સંગીત સંમળાવીશ પણ હુંક સમયમાં માફ

દેશ જવાનું યાજ છે એટલે હું નક્કી કરી શકતો નથી.

યુવક મંડળના પ્રમુખ શ્રી નરરતીનાર્ધ ગોવિંદે તેમને દાર્દીક આભાર માન્યો હતો અને તક મળતાં સંગીતનો ફરીથી મંડળને લાભ આપવા જણાવ્યું હતું. મંડળના મંત્રી શ્રી સી. એલ. પટેલે શ્રી સનીને અને સભાજનોને તેમની હાજરી માટે આભાર માન્યો હતો અને શ્રી સનીને સફળ સફર ઇચ્છી હતી.

યુવક સંસ્કાર મંડળે યુવકોમાં પ્રગતી લાવવા માટે ઘણી વખત જુદા જુદા વિષયો પર ગ્રેડ્યુનેટો અને નિષ્ણોતોને તેમના મંતવ્યો આપવા સભાઓ બરી હતી. જે માસ પર શ્રી એસ. પાંડે તરફથી “દિંદુ ધર્મ અને અહીંના સમાજ” વિષય પર પ્રવચન થયું હતું. તેમના વિષયની ઓખવટ અને કાણુથી ઓતાજનો મુગ્ધ થયા હતા. ખીંછ વખત યુનીવર્સિટીના પ્રેફેસર તરફથી પણ પ્રવચન થયું હતું. આવી રીતના કાર્યક્રમો વખતે વખત રાખવા મંડળ પ્રયાસ કરશે. જેમાં રસ લેવા સર્વેને વિનતી છે.

૧૯૬૦માં ઓલિમ્પીક ઉત્સવ માટે રોમમાં અંધાતું વિશિષ્ટ નગર

૧૯૬૦ના ઓગસ્ટની ૨૫મીથી સપ્ટેમ્બરની ૧૧ તારીખ સુધી ઇટાલીમાં રોમ માં આંતરરાષ્ટ્રીય ઓલિમ્પીક રમતોત્સવ ઉજવાશે. આ ઉત્સવને સફળ બનાવવા તથા દેશપરદેશોના સેંકડો રમતવીરોને સાચવવા, વિવિધ રમતમગતો અને રૂપોઓ માટેનાં મેદાનો તકવાર કરવા માટે ઇટાલી બારે જરૂરમત ઉઠાવી રહેલ છે. પૂર્વે જેઓ પેરીઓલી નામે ઓળખાતા વિસ્તારમાં ‘ઓલિમ્પીક નમરનું’ અંધકામ તાલી રહ્યું છે. સમગ્ર નમર એકેએક મકાન તથા એમાંનું મુખ્ય કેન્દ્ર નિષ્ણાત રથપતિઓની યોજનાઓ મુજબ અંધાક રહેલ છે. સમગ્ર યોજનામાં કલા અને સૌંદર્યની સંપુર્ણ દષ્ટિ રાખવામાં આવી છે.

આસપાસનાં પ્રેક્ષણીય દ્રશ્યો અને મકાનોની સ્થાપત્યકલા પરસ્પરમાં એતપ્રાંત બની સૌંદર્યને અનોખો એપ આપે એવો પરિશ્રમ ઓલિમ્પીક સમીતી આ નગર નિર્માણમાં ઉઠાવી રહી છે. નમરની અંધણી એ પ્રકારે યજ રહી છે જે રમતો બાદ રોમનો અત્યંત વિસ્તૃત અને અઘલત રહેણાક વિસ્તાર બની રહે. ઓલિમ્પીક રમતો દરમીયાન તો ૪૫૦૦ ખંડોની જરૂર રહેશે પરંતુ હાલની યોજના તો ૮૦૬૨ ખંડોની છે, એટલે કે ૧૫૦૨ રહેણાક એકમો બનશે. અને તેમાં આઠ હજાર મનુષ્યો રહી શકશે રમતોત્સવ બાદ ઇટાલીના સરકારી નોકરોને વસાવવાના પ્રશ્નના ઉકેલમાં આ નમર ધણુ સહાયક બની શકશે.

કેંડીટના થાલાલા પર મકાનો આ નગરની વિશિષ્ટતા તો એ છે કે અંધા જ મકાનો કે ડીટના મજબુત થાંભલાઓ પર અંધવામાં આવશે. નીચેનો ભાગ રાહદારીઓ માટે ખુલ્લો રખાશે. દરેક મકાનને ત્રણથી ચાર મજલા હશે. મકાનની આસપાસ લોન અને વૃક્ષો હશે.

૪૨ લાખોએમાં આમંત્રણ દરેક દેશની ઓલિમ્પીક સમીતીઓ પર ઉત્સવની વ્યવસ્થાપક સમીતીએ સત્તાવાર આમંત્રણો મોકલી આપ્યાં છે. આ આમંત્રણો એ બાબમાં મોકલ્યાં છે. એક ઇટાલીઅન અને બાજ એ દેશની રાષ્ટ્રનાયક. આમ ૪૧ બાબાઓમાં આમંત્રણો મોકલાયાં છે.

મધ્યપાન (દારૂના) બહીષ્કાર માટે આગ્રહ

(અમારા અખબરની તરફથી)

પરોસનો બહીષ્કાર ને બેચાલ વિભાગના ગૌરા ખેડૂનો સામે કોંગ્રેસની સુચના અનુસાર શરૂ કરવા માં આવ્યો છે, તેના પરિણામે સાધારણ વર્ગના માણસો જેઓ ખાસ કરીને પરોસનો જ ધંધો કરે છે તેમને વધુ દુઃખ પડ્યો છે.

કરખાનમાં એવી કટલીક ખાસ બાણીતી દોહા પેટીઓ અને ઇન્ડિયન માર્કેટમાં ઈટલાક નાના દુકાનદારો છે કે જેઓ વર્ષો થયાં ફક્ત પરોસ અને કાંદાનો જ વેપાર કરે છે. તેઓની દુકાનો હવે ખાલી રેખાય છે. જે કે તેમને કોંગ્રેસના અધિકારીઓ તરફથી કાંઈ સુચનાઓ આપવામાં આવી ન હતી. છતાં પણ, તેઓએ તેમના ગૌરા ઘર કે માટે પણ માલ રાખવાની હિંમત કરી નથી.

જેક નાના દુકાનદારના કહેવા પ્રમાણે "ઈટલાક માણસો તેમની દુકાને આગા અને કહ્યું કે અમે કોંગ્રેસ તરફથી આવ્યા છીએ" મેં તેમને આગળ કહી પણ બોધા ન હતી, તેઓ અને ધમકી આપી કહી મથા કે હું કયા રહું છું તે તેમને અખર છે. અને જો પરોસ વેચવામાં આવશે તો તેઓ મારા ઘરને આમ લગાડશે.

આવી ધમકીના કારણે આ મે સહકાર આપ્યો છે. પણ હવે પછી ભવિષ્યમાં મારા તરફથી એક પેનીની પણ મદદ તેને મળશે નહિ.

દરમીયાનમાં કોંગ્રેસ તરી આવે છે કે કોંગ્રેસે તેમના કોઈ પણ કાર્ય કરાને, વેપારીઓને તેમજ જનતાને મળી એવી સુચના આપવા કહી જણાવ્યું ન હોય. છતાં દુકાનદારના કહેવા પ્રમાણે ખન્યું હે પ તે તે ફક્ત કોઈ આવેશપૂર્ણ નવામાંથી કોંગ્રેસના કાર્યમાં રસ લેનાર બાકીઓએ પોતાના મનસ્વી પણે બહીષ્કારને સફળ બનાવવાના ઈરાદે ચાલુ વર્તન કર્યું હશે.

ભાવમાં ઘટાડો

પરોસના બહીષ્કારનું પરિણામ જે આવ્યું કે મ્યુનીસીપલ માર્કેટમાં એનો મોટો નુકસાન થયો છે. કરખાનમાં પણ ન આવે એવા આ ગૌરાકના નુકસાને કે ને આને રાગદારી વાતાવરણનું ખાસ મીન બની રહ્યું છે, તેને કમી કરવા માટે પરોસ બોર્ડ તરફથી, મેમ્બીલ કુલ ડેપુટી (જેમાં સરકારી પમારદાર માણસો સરકારી વાહનમાં માલ ભરી છુટી છુટી વગરને જઈ માલ વેચે છે તે)ની મદદ માગવામાં આવી છે અને તેમની મારફતે તદ્દન ઓછા ભાવે આ વસ્તુઓને નિકાલ કરવા સુચના થઈ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા તમામ દોહીઓ વૈકી ઓછામાં ઓછા પગાર મેળવનાર ડરબન ફાર-પોરેશનના મ્યુનીસીપાલિટીના દોહી કામદારની, મેગેઝીન બેરેકસમાં રહેનાર એક સ્ત્રીએ કહ્યું હતું કે, "ડો. નાયકર ને એમ કહેવામાં શું વધી કે પરોસ ન આવવ" કારણ કે તેમનાં છોકરાને તે ગેસ, મચ્છી ખાવા મળે છે. પરંતુ હું મારાં છોકરાને ઘાળ, બાત, અને પરોસના શાક સીવાય શું ખવડાવી શકું?"

આ અમરો અને રજુ કરવાનો હેતુ એ છે કે કોંગ્રેસે શા માટે મધ્યપાન યાને દારૂ જેવા શરાબી પીણાં સામે બહીષ્કાર જાહેર ન કર્યો કે જેની કમાણી કેપમાં વસતા નેશનાલીસ્ટ ખેડૂનો વાર્ષિક લાખો પાઉન્ડના હિસાબે કરી રહ્યા છે. એથી ઉલટું કોંગ્રેસે શરાબી પીણાં છુટકી મળે એ અંગે પોતાનો ટોળા આપી માલેતુમ્મર કેપના ખેડૂતોને તેમના માલ ના સારા ભાવ મળે એવી તેઓએ આદરેલી પ્રવૃત્તિમાં સાથ આપી રહ્યા છે.

દલીલ તરીકે કોંગ્રેસની નીતી એ છે કે નિતિભેદ નીવારણ અંગે જે નીતી સામાપક્ષને નબળો બનાવી શકે તે પ્રથમ આદરવી. એ હિસાબે દારૂ ના પીણાં સામે પ્રથમ બહીષ્કાર જાહેર કરવો જોઈએ. અને જનતાને દારૂના પીકમાં ન જવા જણાવવું જોઈએ, કે જ્યાં આ નેશનાલીસ્ટો દ્વારા તકવાર કરવામાં આવેલ માલ વેચાય છે.

દાખલા તરીકે પ્રુબ્લ મહાત્મા ગાંધી છતાં નેતૃત્વ હેઠળ ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના સ્વયંસેવકો કે જેમાં મુખ્યત્વે સારીઓમાં સભ્ય થયેલી સ્ત્રીઓ, પુરૂષોને પીકમાં જતા અટકાવી તેમની સામે શરમના પોકારો કરી મધ્યપાન કરતાં અટકાવતી હતી, તેજ દાખલાને અનુકરણ કરી આને કારખાનના મ્યુની-સીપાલ ખીર હેલ ઉપર સફળતાપુર્વક પીકીટીંગ યથ રહ્યું છે. શા માટે એ પીકીટીંગ દારૂના પીકાંઓ સુધી આગળ વધારવામાં ન આવે ?

મજુર ચાલ સમાર કુંકે

મયા અંકનો સરવથો પા.	૨૭-૧૭-૬
એન. કાલીદાસ, લુસાકા,	૧૦-૬
મોદનલાલ ચાપાનેરીયા,	
હુનાસીયા,	૫-૬
આય. નથુ એન્ડ મન્સ,	
હુલવાયો,	૧-૧-૦
ઉમીયાશંકર જોખાકર,	
જોહાનીસખર્ગ,	૨-૨-૦

અમેરીકી પ્રમુખના મહેલમાં નાણાનો

થતો બેકામ ધુમાડો

પ્રમુખ આશ્રમન હોવર જેઓએ તાલેતરમાં સરકારી ખર્ચામાં કાપ સુકવાની સુચના કરી હતી તેઓ પોતે તેમની પોતાની રહેણી કરણી અને તેમના સત્તાવાર નિવાસસ્થાન વ્હાઇટ હાઉસના નિભાવ પાછળના ખર્ચા અંગે ચર્ચાનો સામનો કરી રહ્યા છે.

નવા કોંગ્રેસ સભાસદ શ્રી ફ્રેન્ક નોસારકી જેઓ ડેમોક્રેટ છે તેમણે એક જાહેર નિવેદન બહાર પાડ્યું છે જેમાં તેઓએ વ્હાઇટ હાઉસ ખાતેના પ્રમુખના ટેલકાક ખર્ચાઓ અંગે સવાલો ઉઠાવ્યા છે અને એના જવાબક પ્રત્યાષાતો પડ્યા છે.

નોસારકીએ એવો આરોપ કર્યો છે કે સરકારી માનવીઓને વ્હાઇટ હાઉસ તથા અન્ય સ્થળોએ રસોયા શોધરો અને વેષ્ટરો તરીકેની નોકરીઓમાં રાખીને પ્રતિ વર્ષે ૨૫૦,૦૦૦,૦૦૦ ડોલર જેટલી રકમનો દુર્વ્યય કરવામાં આવે છે.

આ કોંગ્રેસ સભાસદની હોંમત ભરી જોલેન્ડ અંગે વર્તમાન પત્રોમાં વ્હાઇટ હાઉસના અંદાજ પત્રનું પૃથકકરણ કરતાં સંખ્યાબંધ લેખો આવી રહ્યા છે.

વ્હાઇટ હાઉસની જાળવણીને લખતી બહાર આવેલી વિગતોમાં પ્રમુખ અને તેમના સ્ટાફ પાછળ કર બરનારાઓનો જુલાઇ માસથી દર વર્ષે ૫,૪૦૧,૦૦૦ ડોલરનો ખર્ચો માપ છે. જે રકમ આનર્થી છ વર્ષ પહેલાં ખર્ચાતી હતી તેનાથી ખમણી છે.

આમાં પ્રમુખનો વાર્ષિક ખર્ચ તથા ખર્ચના ૨૦૦,૦૦૦ ડોલરનો સમાવેશ માપ છે. પણ તેમાં તેમની ખાનગી સેવાઓ માટેના અંગરક્ષકો અને નવા જેટ વિમાનનો સમાવેશ થતો નથી.

પ્રમુખ આશ્રમન હોવરે તેમની સાંસ્કૃતિક પત્રકાર પરિષદમાં એવો દાવો કર્યો હતો કે વ્હાઇટ હાઉસ ખાતે સરકારી માનવીઓનો ઉપયોગ કરવાનું વધુ સરતું છે.

હુકકીપીમ, ઇનકમ ટેક્સ રીટ-સ, લાઇસેન્સિંગ, રેવન્યુ ક્વીયરન્સ અને ઇનસ્પેરન્સ માટે મળો :

આર. વી.કુલ
૧૨ બાકલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, ફોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસખર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

માથે બાંધવાની રીખન અને વેણીઓ

મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીદકની, રીખન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઈઝમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને ગોટલર શણગારવા માટે જરૂરબાંધ રીખનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા ફેટનની ટોપીઓ કીકાયત બાવે બનાવી આપવામાં આવશે.

અંગોડે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન બિગેનેનાં કુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ધોચર્સ મળશે.

ટેબલ પર સુકવા માટે પ્લાસ્ટીકના સુંદર કુલો મળશે.

ટેકાણું : માખરો હેટસ (મો.) લી.
લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડ્રન-સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,
ફોન : ૮૩૫-૭૯૯૧ પહેલે માળે, બોક્સ પરપ૭.
માસ્કર મેન્સન્સ — ૩૩ વેસ્ક સ્ટ્રીટ, — જોહાનીસખર્ગ.

ફો. બો. ૫૩૬૦ —— ટેલીફોન ૩૩-૫૬૨૦

ટેલીગ્રાફ એડવેસ : "બગતકો"

બગત બ્રધર્સ (મો) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રીટ,
જે હા ની સ બર્ગ.

હોલસેલ અને રીટેઇલ મર્ચન્ટ અને ઇમ્પોર્ટર્સ

ખાસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઈંગ્લીશ શાસરી, ફેશી માથામાં નાંખવાના જાત જાતના તેલો-અક્સરે, રેટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એલ્યુમીનમના વાસણો-કાચ અને પ્લાસ્ટીકની બંગડીઓ-કેરમિકાઈ અને સ્ટાઇકર તથા બીજા અનેક ફેશી ચીજો કીકાયત બાજથી મળશે.

અરબુન કાકા

“વનકુલ”

બા રણુ કોઈ કે અખડાણું અને હું ઉડા ગયો. શિયાળાની થંડી રાત અને આવે સમયે ઠોણ આવ્યું દશે! “ઠોણ છે?”

“હું છું, હું—દરવાને ઉઘાડો.” મેં દરવાને ઉઘાડ્યો અને આંખ પાટી કાઢી દેવી. ઉમ્મસમાં નિયું-તો એક વૃદ્ધ લાંગો કાટ પેદેરી અને થોડી વાકા નબલ કમરને લીધે હાથમા લાકડી લઈ ઉભા દતાં માથે તાળા હતી અને વાળ સફેદ દતાં. જાગે ચરીર પર વૃદ્ધવે પોતાની છાયા સંપૂર્ણ પળે નાખી છે. સામેના દાંત પાણુ એક મે માખણ દતાં.

“લાંગે છે કે મારો પત્ર તમને મળ્યો નથી.”

“પત્ર—ના મને નથી મળ્યો.”

સમજ્યો, ચંદ્રને પત્ર નાખવા આપવાની મેં જ છુલ/કરી હતી. મારેજ નાખવો જોઈતો હતો. બુલ બુલ વિરેન્દ્રભાઈ શુભ સમરત શવન જુલોમાંજ વિતાવ્યું છે.”

હવે મને અરબુન કાકાની ઝોળખ પડી. સમયનો પડદો દુર થયો અને કાકાની મોહવાની ઝેલ રીત રમૂનીપટ પર તાણ થઈ.

“અરે આપ અરબુન કાકા! આટલી રાતના કયાંથી આવે છે?”

“પત્ર લેવા જતો હતો માન્યું કે તમને મળી લવું અને થોડો ચહેરે માથો સામાન પણ લેવો હતો તે લેતો જવું કરી ચાલી નિકળ્યો. આટલો મોડો આવ્યો અને તમારી ઉંચ બગાડી તેથી દુઃખ થાય છે. મને હતું કે મારો પત્ર તમને મળ્યો જ દશે.”

“અરે એમાં શું થયું કાકા! એટલો સંકેત શું કામ રાખ્યો છે?”

“કાંઈ નહીં કેમ કહેવાય કે હા તમારે ત્યાં ગમે ત્યારે ચાલ્યા આવવા નો અને હકક છે. પણ ચંદ્રની મે કાળજી મને મુગવે છે. આવી નાની નાની વાતોજ માનવના બિવિખને ખ્યાલ આપે છે.

“કદાચ પોસ્ટ ખાતામાં કાંઈક ગેરવર્તે થયો દશે.”

“ના, મને એમ નથી લાગતું.”

વાત ચિતમાં કાકાનો સામાન હજી બહારજ પડ્યો હતો. માંડી પણુ ઉભી હતી. કાકા બહાર ગયા અને સામાન ઉતારવા લાગ્યા.

મેં કહ્યું, “કાકા આપ શા માટે તાડી લો છે રહેવા દો માડીવાળો ધટુ ઘરમાં યુદી દશે.

“શા માટે વચર નાહકના અને વધુ પેસા આપુ.”

“નાહક” શબ્દ પ્રયોગ કાકા હમે રાજ વાપરતા.

“તો ઉભા રહો હું મારા નોકરને મોલાવું.

“નોકરને શા માટે મોલાવવો છે? એટલું કામ શું હું ન કરી શકું?”

આરાનીની યવેજ. માગાન નાટી માંથી મંગલે આ દરમ્યાન ઉતારી લીધા નો. માડી વાળાને નાખા યુદ્ધી વાચમા ચિસ્તરો લન ધરમા જતાં મને કહ્યું “કય સુક સામાન?” આગળનોજ એક ડગ ખાલી હતો એ ઉઘાડી એમને ખતાવ્યો. ત્યાં એક પવંગ દતો જ.

અરબુન કાકાએ કહ્યું “હીક ત્યારે હવે તમે સુધ જવ હું મારો ખીસ્તરો પાથરી સુધ જલશ.

“તમારા ખાવાનાની સગવડ કંઈને?”

“રાતના તો હું કાંઈજ ખાતો નથી.”

“એ ચાર પુરી કરવા કરી દવું એવી ક્યાં રાત થઈ છે કાકા!”

ચિસ્તરો ખીલાવતા કાકાએ કહ્યું

“વિરેન્દ્રભાઈ તમારી સાથેનો મારા સંબંધ કાંઈ ખતાવવાનો નથી.”

હું યુપ રહ્યો.

એકદમ માથું ઉચુ કરી કાકાએ કહ્યું “આ વખતે પણ ચંદ્ર મેટ્રીક પાસ નથી થયો.”

“એમ”

“હું આમા શું કરું. પછીથી એજ પરતાસે.

હું યુપજ રહ્યો

“હીક તમે જઈ આરામ કરો.”

“તા ખરેજ આપ કાંઈજ નહી લો.”

‘સાંભળો. મે વધારે મડખડ કરી તો ખીસ્ત પેડી લઈ રટેશન પર જઈ સુધ રહીશ.”

મને થયું કે વર્ષો બાદ પણ કાકા એવાને એવાજ છે. અને હું યુપઆપ સુવા ગયો, આડો તો પડ્યો પણ ઉંચ ન આવી અને કાકાના વિચારેજ ચઢી ગયો. ખરેજ અજબ માનવી છે. મદી ને કોઈ સ્વતંત્ર દેશમાં જન્મ્યા હોત તો કેવા પ્રબાવ શાળી હોત. આપણા કેંગાલ દેશમાં જન્મ્યા તેથીજ કાંઈ ન કરી શક્યા. સાવ નિરીક્ષર અને એક સાધારણ કુટુંબમાં જન્મ્યા હતાં. માઝીમારનો ધંધો હતો. માહત્તા ટોપવીમા નાખી અમારા ધર સામે વેચવા બેસતાં. ગામડાના અમારા મકાન સામેજ બજાર બરાતી અરબુન કાકા સાયની પહેલી ઝોળખ આજે પણ એવીજ એવીજ તાણ છે. એક સવારના ધર સામે તોફાન જણાયું. જાણે કાન મોટી આન

ખની હોય એમ જણાતું હતું. ગીરદી અને ઘોંઘાટમાંથી અરબુન કાકા હાથ ગાં એક મોટી માહત્તી પકડી દેશમાં મારા પિતાજી પાસે આવ્યા અને માહત્તી નીચે પટકી છુમ પાડી ઉભ્યા. “કોલ્ટર સાહેબ જ્યાંવો સાલાએ બધુજ છુટી લીધું”

મારા પિતાજીએ ગબરાટમાં પુછ્યું ‘પણુ વાત શું છે એ તો કહો.”

“જમીનદારના સીપાઈ રાજ મારી માહત્તીએ વાહ બાય છે. આજે તો આ મોટી માહત્તી લેવા માગતાં દતાં મેં ના પાડી નાંધી મને ગાળા લીધી અને માર્યો. મેં ખતુ સામે એક લપડાહ લમારી છે.”

માગલો ગભીર જણાયો. સીપાઈને માર્યું અને ત પા; જમીનદારના ઘોડાજ દિનસ પટેલા એક બહુતન ધર જમીનદારના સીપાઈએ જાળી નાખ્યું હતું પિતાજી થોહા યુગાયા.

“હીક તમે શાંત થઈ ગયો.”

પિતાજીના પગ પાસેથી ઉડી અરબુન કાકા એક બાણુ બેસી ગયા. સીપાઈ પણ આવી ગયા દતાં.

પિતાજીએ શાંત સ્વરે પુછ્યું:— “તમે શા માટે એમની માહત્તી લેવા મામતા દતાં?”

“સાહેબ અહીંના જમીનદારનો રીવાજ જ છે કે દર માસે એક મોટી માહત્તી પ્રત્યેક માઝી મારે આપવીજ નિષ્કમે.”

“નથી આપવાનો” એરબુન કાકા જુલુમા મેહાનાં હાંડી તેમોડી ઉભ્યા અને સીપાઈની આંખમાં આગ વરસી રહી.

કોલ્ટર હોવાને લીધે બધાજ પિતાજી નો આદર કરતાં અને તેથીજ સીપાઈ યુપ આપ ધુંધવાતા ઉભા રહ્યા.

પિતાજીએ કહ્યું હીક “તમે જાવ મારે ને કાંઈ કે” ના જમીનદાર સાહેબનેજ કહી દ્ધશ.”

સીપાઈ નમસ્કાર કરી ચાલ્યા ગયા. (અધુરું)

સાર્કર બ્રાંચર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

નત નતનાં નાયવન, રેશની તેમજ સુતરાક કાપડ, સ્ત્રીઓ બાળકો અને પુરૂષો માટે શ્રેષ્ઠ નતના લુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગન્સ અને બચ્ચાઓ માટે—બુટીક, બીબ્સ, બ્લેન્કેટ્સ, યોલ્સ; નેપ્શીન્સ વિગેરે.

દરેક જાતના માલ માટે તપાસ કરવા બલામજુ.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — બોક્સ ૧૫૪૯.

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ!

સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડિયાળ!

૧૭, ૨૨ અને ૨૫ જ્યુલનાં ઓટોમેટીક કેલેન્ડર.

- * રોમર
- * ફાટરી
- * લેડો
- * રૂસર

વિગેરે દરેક જાતનાં ઘડિયાળ.

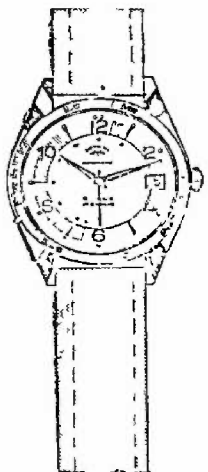
ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયજામા તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૨.

વલ્લભભાઈ બી. પટેલનાં કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અને રપેશ્વરીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંજલ દેખરેખ નીચે પુનીષ્ઠના અને રોડેસીયાના કોર્ડ પછુ ભાગમાં તમારે સુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અંગે કન્ટ્રીકર વર્કશુ.

કેપીટનસ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીકાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રોટના ખુલ્લાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

બુકશોપર, બુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હાંદુસ્તાન અગર ડુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ટિકિટો અગર જમીન માંગે બુસાફરી કરવા યેર ભાંડાં અમારી મારફતે હુકમ કરો.

ઈંગ્લીશ, આંગ, ચોરી, ફ્રેન્ચ, અસ્માત, પ્યોટ્સાસ, વિગેરેના વીમા અને હતરાની આપીએ છીએ.

ઈન્ડમટ્રેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપરા લખાવવા રેવન્યુ ક્લેયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો, પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કોઈ પણ ફી લીધા વ્યાજે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ ગ્યુરુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ગોરૂલીયા અને થાઈલાયર ઈન્ટરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાબુ ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અળાંક, લીલી અળાંક, રતાળ અને સુરણની ગોસમ ચાહુ છે. આહુ પેની ૮ રતલ, લસણુ શી. ૧-૩ રતલ.

પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

હુપુરી અને ચેવલી પાન બબર ભાવ, પોસ્ટેજ ગ્રહાં. બાસ્કીટ ગોલ શી. ૧૦-૧ લાંબી અને રફવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬-૬ ડબન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના એરવેરો ઉપર પુરવઠા પ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઠાવી મોકલશું.

All prices subject to market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેકફ્રમ શુટ, ડાઈનીંગરૂમ શુટ, વોર્ડરોમ, ટરેસીબ એસ્ટ, સાઈકલોઈડ એક્ષીસ ડેસ્ક, ચુક કેસ, ટેબલ, તકન કીકાપત લાવે જરીકી સક્સો. ભવે પધારી લાભ લેવા મુક્સો નાંબ.

—ગોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર યાય છે. તેનો સ્ટોક હમેસાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY
51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

હોંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઇન્ટરયુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી બલભાઇ રૂસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.

રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન:

ઓફીસ : ૨૫૮૪૫

રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

ઈસ્ટ આફ્રિકાનો પત્ર

(અમારા ખાસ અખરપત્રી તરફથી)

૨૧-૬-૧૯૫૯.

નઈરોબી માં શીખર પરિષદ

કુનીયાના રાજદારી ક્ષેત્રમાં હાલ એ અડગ પવનનો નીકળી આવેલા છે. એક છે ન્યુ ડેનીયા ગ્રુપ અને બીજો છે રાષ્ટ્રવાદી આફ્રિકન સંઘોનું ગ્રુપ. ન્યુ ડેનીયા ગ્રુપનું શિખર છે મી. માઈકલ પ્લન્ડલ અને આફ્રિકન સંઘોના ગ્રુપનું શિખર છે મી. ટોમ મ્બોયા. આ બંને ગ્રુપની શિખર પરિષદ આવતેજી અહવાડીએ નીરોબીમાં ભરાવાની છે.

ટાંઆનીકાના સર્વમાન્ય આફ્રિકન આગેવાન મી. જુલીયસ ન્યેરેરે લંડન ગયા છે. ત્યાં જતાં પહેલાં તે નીરોબી માં રોકાયા હતા. તેમણે જતાં પહેલાં વાટાઘાટ બાદ એવું સુચન કર્યું છે કે ડેનીયા ન્યુ ગ્રુપ અને આફ્રિકન સંઘોની નીતી વચ્ચે કશું બંધુ સામ્ય રહેલું છે એટલે બંને પક્ષના મેમ્બરોએ બેઠા મળીને વાટાઘાટ કરે તે મતભેદ ટળી શકે તેમ છે.

મી. મ્બોયા કહે છે કે એ વચ્ચે સર્વ સામાન્ય ભુમીકા કર્યાં છે તે મને સમજાતું નથી, જ્યારે મી. પ્લન્ડલ કહે છે કે તે ઠાંકની પશુ સાથે વાટા ઘાટ કરવા ઠાંક પશુ કાણે તઈયાર છે.

મી. ન્યેરેરે ત્રણ દીવસ નીરોબી રોકાયા હતા તે દરમિયાન તેમણે મી. પ્લન્ડલ સાથે ઘણી ઘણી વાતચીત કરી હતી. અને જણાવ્યું હતું કે, ડેનીયામાં સૌથી પ્રથમ જરૂરીવાત મન શુદ્ધીની છે. બંને પક્ષ મનમાંથી પુર્વગ્રહ કાઢી નાંખે તે ડેનીયાનો સવાલ રહેલાઈથી ઉઠે શકે, મી. માઈકલ પ્લન્ડલ ડેનીયાની યુરોપીયન કોમના સમર્થ માણુસ છે. તે કંઈ રસ્તો કાઢી શકે તેમ છે. યુરોપીયન કોમ તેમને પુરો ટેકા આપે તે તે કશું કરી શકે તેમ છે. ડેનીયામાં આંખના કણ્યા જેવો સવાલ વહાઈટ હાઈલેન્ડ અને ફેળવણીનો છે. મનની શુદ્ધી યતાં સુધી એ સવાલો માણુએ રાખી બાઈકાના સત્તાલો માટે સર્વ સામાન્ય ભુમીકા તઈયાર કરી શકાય.

યુગાન્ડામાં એશિયન બહિષ્કાર

યુગાન્ડાનાં યુગાન્ડામાં નેશનલ મુવમેન્ટ સંસ્થા કે જે રાષ્ટ્રવાદી માનસ ધરાવે છે અને એશીયનો સાથે બહિષ્કાર શરૂ કર્યો હતો અને તેથી આફ્રીકન એશીયન સંબંધ બમકવા પામ્યો હતો.

જે કે યુગાન્ડાની સરકારે શરૂઆત માં તે યુગાન્ડાએ ઉપારેલી યજ્ઞવળ પ્રત્યે ખાસ ધ્યાન આપ્યું નહિ. એટલે એ યજ્ઞવળ વધુ ઉમ ખતી અને એશીયન વેપારીઓ ખાસ કરીને નાના વેપારીઓ બારે દુર્દશમાં મુકાઈ ગયા. તે સાથે એશીયનોને સાથ આપનાર આફ્રિકનો પશુ એ રાષ્ટ્રવાદી બેગ બન્યા. અને આમ આફ્રિકનોની એ સંસ્થાનું કાર્ય પુર ઝડપે આમળ વધતાં સુલેહશાન્તિ અને અવરથા ઉપર ભય ઝડપવા લાગ્યો એટલે યુગાન્ડાની સરકાર આમળ આપી આફ્રિકનોની એ યુગાન્ડા નેશનલ મુવમેન્ટ-સંસ્થાને ગેરકાયદે બંદર કરી યુગાન્ડાને અશાંત વિસ્તાર બંદર કર્યો. આફ્રિકનોએ યુગાન્ડા ક્રોડમ મુવમેન્ટ નામની નવી સંસ્થા ઊભી કરી તેને પશુ સરકારે ટુર્તજ ગેરકાયદે બંદર કરી એટલે આફ્રિકનોએ યુગાન્ડા ક્રોડમ કન્વેનશન નામની ત્રીજી સંસ્થા ઊભી કરી. દરમિયાન આ બેતપોટની યજ્ઞવળ ચલાવનાર આ સંસ્થાના ડેટલાક મેમ્બરો ઓની સરકારે ધરપકડ કરી, અને છ આગેવાનોને હદપાર કરવા કે કેમ તે અંગે તપાસ કરવા હરાવ્યું અને તપાસ કરાઈ છે.

આ કૈશમાં ધાક ધમકી આપી બહિષ્કાર કરવાના દાખલાઓ વિરોધ પક્ષ રચી કરશે. તે ઉપરાંત ડેટલાક વિસ્તારમાં એ આફ્રિકનોએ એશીયનોને કુષ્ઠ ન મળી શકે. અને પીવા માટે પાણી પશુ ન મળી શકે તે માટે કેવાં પમલાં લીધાં હતાં. તે પશુ જણાવશે હિંદીઓની કુકાનોમાં કામ કરતાં આફ્રીકનોનાં ઠોશી

એકવાર રામામી રામકૃષ્ણ પરમહંસનાં દર્શન કરવા ગયેલા એક જ્ઞાસુએ તેમને પુછ્યું: હું ગીતા તો રાજ વાંચું છું પણ મને તેનો ગુઢ અર્થ કેમ નથી સમજાતો? એનો સાવ સાદો બાણમાં જવાબ આપતાં પરમહંસ રામકૃષ્ણે કહ્યું: ગીતા ગીતા ગીતા ગીતા એમ જ્ઞે બોલ્યા કરો તો ગીતાથી ઉલટો તાગી તાગી ત ગી શબ્દ નીકળશે. એટલે ગીતાનો ગુઢ આદેશ એ નીકળે છે કે તાગી યાવ. એ ત્યાગવાની વસ્તુ કશી છે તે સમજવું જોઈએ અને તે છે આપણા મનની વાસના. એનો ત્યાગ ન થાય ત્યાં સુધી ગીતાનું ગુઢ રહસ્ય નથી સમજાતું. આ વાસના અનેકરૂપે માણુસના મનમાં વસેલી હોય છે. એ બધાં આપણા મનને મેલું બનાવી મૂકે છે. જેથી રાજ્યવેદ ગીતા વાંચ્યા કરવા છતાં તેનો ગુઢ અર્થ નથી સમજાતો. જેમણે એ વાસનાનો થોડો પશુ ત્યાગ કર્યો છે તેમણે જ ગીતાનું અર્થ વાંચન કરેલું ગણાય, અને તેમણે જ એ વાંચન પચાવેલું ગણાય.

નાં ઝાડ અને કેળા કાપી નાંખવામાં આવેલ તે પ્રસંગો પશુ અર્થે રચી કરવા માં આવશે. આ ઉપરાંત યુગાન્ડા સિવાયના અન્ય ભતિના આફ્રિકનો સાથે પશુ આ યજ્ઞવળાઓએ કેવાં પમલાં લીધાં હતાં તેની વિમતો પશુ રચી કરવામાં આવશે.

પુર્વ આફ્રિકાની યુનીવર્સિટી

પુર્વ આફ્રિકામાં ઉચ્ચ ફેળવણી અંગે તપાસ કરનાર વર્કીંગ પાર્ટીએ બલા-

મણુ કરી છે કે ચઢીયાતી ફેળવણી માટે પુર્વ આફ્રિકાની યુનીવર્સિટી હોવી જોઈએ જેમાં ડેનીયા, યુગાન્ડા અને ટાંઆનીકા એ ત્રણે પ્રદેશોની કોલેજો જોડાય. પુર્વ આફ્રિકાની સરકારોએ આ બલામણુને આવકારી છે અને હવે આ હીશમાં આગળ વધવા માટે ત્રણે પ્રદેશો ડેટલા તઈયાર છે તે અંગેની તપાસ શરૂ કરી છે.

પરચુરણુ

—કંપાલામાં પ્રથમવાર માટે એક આફ્રિકનની મેયર તરીકે ચુંટણી થઈ છે.

—સમસ્ત વિશ્વના દેશોના રાષ્ટ્રગીતો નો સંગ્રહ જરમનીની એક સંસ્થાએ કર્યો છે અને મૂળ ભાષા સાથે ઇંગ્લીશ અનુવાદ તથા પીઆનાની નોટ એક પત્રિકાપર છાપી છે.

—દલાઈ લામાની ૧૧ જુનના ૨૪મી વર્ષાઠ ઉજવણી હતી.

—સુરત અને નામપુર રોડ પર ૧૯૧૩ લાખ અર્થે બંધાયેલો પુલ તા. ૧૪મી ના ઉધાટો મુકવામાં આવ્યો છે. આ પુલ ૭૦૫ ફીટ લાંબો છે.

—બીલીમોરામાં ગુજરાત વહાણવટ અને મચ્છીમાર સંઘનું ૪થું અધિવેશન બરાજું હતું. જેમાં આ ઉલોચ કરી ખિલવી દેશને સમૃદ્ધ કરવાનો હરાવ થયો હતો.

—ના. આગાખાન હારવડ યુનીવર્સિટી માં બી. એ. પાસ થયા છે. તેમને તે કાલેજને ૫૦ હજાર ડોલર બેટ આપ્યા હતાં. આ બેટમાંથી શિષ્યવૃત્તિઓ આપશે અને પ્રથમ પસંદગી સુસ્લીમ વિચાર્યોની રહેશે.

—મોરિસ મળ્યો સાથે મતભેદ ધર્તા દિલ્હીના કોપરેશનના મેયર પટેથી શ્રીમતી અરણ્યા અસહ અલ્લીએ રાજ નામુ આપી દીધું છે.

—ડો. એચ. જે. બાલાને કેમ્બ્રીજ ખાતે કેમ્બ્રીજ યુનીવર્સિટીના સેનેટ હોલમાં ‘‘ડોક્ટર ઓફ સાયન્સ’’ની માનાર્થ પદવી એનાયત કરવામાં આવી છે.

—વડા પ્રધાન શ્રી જવાહરલાલ નહેરૂ જરમન પેટીના સહકારથી ચાલતી જમ્મલપુરની ગનકેરેજ ફેક્ટરીમાં લસ્કરી વાહનો બનાવવાની યોજનાની વિધિ પૂર્વકની ઉદ્ઘાટન વિધિ ૨૧મી જુને કરી. એ દિવસે આ લસ્કરી સરંજામ બનાવનારા કારખાનામાં બનેલી પ્રથમ મોટર ટ્રક ને ચાલુ કરીને બહાર મોકલાઈ હતી.

—ગન-યુવાની ૧૯૬૦થી પીળા રંબની એક આની અને અડધી આની ચલણ માંથી દુર થશે.

—ગોવા જેલમાંથી ૨૯ ડેઈઆને છુટકારો થયો છે જેમાં કે. મુધા જોશીનો પશુ સમાવેશ છે. ૪૫૦ વર્ષ બાદ આ લોકો છુટા થયા છે હજી ગોવા જેલ માં ૨૫૦ ડેઈઓ છે.

ભારતના માલ વિશે ફરીયાદ

દારેસલામમાં ભારતના ટ્રેડ કમીશનર સમક્ષ હિંદી વેપારીઓએ જણાવ્યું હતું કે અહીં આવતો ભારતનો માલ ધણીવાર ખરાબ હોય છે અને અને મોકલનારને ફરીયાદ કરીએ છીએ તે તરફ તેઓ ધ્યાન નથી આપતાં આથી અમે જાપાનના માલ તરફ હવે વળી રહ્યા છીએ.

ભારતે હલકો માત્ર પરદેશ મોકલી નાણા બનાવી લેવાની નીતિ રાખી છે એવી ફરીયાદ પશુ હતી. પેઈઝ સર્કે નથી હોતું અને ફરીયાદ પર ધ્યાન નથી દેવાતું. આ બધી વસ્તુઓ પર જે ધ્યાન નહી દેવાય તે ભારત નો વેપાર આ દેશોમાં બાંગી પડશે. એમ અંતમાં જણાવવાયું હતું.

સામાજિક ખબરો

મહીલા મંડળ સંચાલીત ખાલ મંદીર

ડરબનના ગુજરાતી મહીલા મંડળને આશ્રયે ૫૯ પ્રીન્સ એડવર્ડ રોડ પર એક વેવર હાઉસ માટે રાખી ખાલ મંદીર તા. ૧૫મી જુનથી શરૂ કરવા માં આનું છે. મહીલા મંડળની બેનોએ ધણી ઉત્સાહ બતાવી નાણાનો અને બીજા સક્રીય સાય આપ્યો હતો. ખાલ મંદીરમાં ૧૫ બાળકો આવે છે. ત્રણ વર્ષથી પાંચ વર્ષ લગીના બાળકો તે એમાં દાખલ કરવામાં આવે છે. ડરબનની બેનોમાં આ એક બન્યું છે. જેને સમાજ વધાવવું જરૂરી છે. જેથી બેનોમાં કામ કરવાનો વિશ્વાસ આવે અને કામ ઉપાડવાનું દીલ પશુ થાય.

લગ્ન સમાચાર

મરદકંડનના શ્રી વિદ્યભાઈ દુલ્લભ નવસારીવાળાના પુત્ર ચિ. ઇશ્વરલાલનાં લગ્ન પ્રીટોરીયાના શ્રી ભગવાનદાસ પ્રેમજીની પુત્રી ચિ. લલિતાબેન સાથે તા. ૨૩-૫-૫૯ના દિને "મંદીરોમન ટેમ્પલ હોલ"માં થયાં હતાં. એ પ્રસંગે મિત્રોના મળેલા સહકાર અને શુભાશિર્વોદ માટે ફેરવ્યુ સ્ટીમ લોન્ડ્રી

ના સંચાલકો આભાર માને છે.

તા. ૧-૬-૧૯૫૯ વિ. સ. ૨૦૧૫ વૈશાખ વદ ૧૦ ને સોમવારના દિવસે શ્રી નારણભાઈ લાલભાઈના પુત્ર ચિ. મનમોહાઈ ઉર્ફે વલ્લભભાઈના શુભ લગ્ન વેરાવળ નિવાસી શ્રી ધ્યાળભાઈ મોરારજીની પુત્રી ચિ. મંપાબેન સાથે જોહાનીસપ્તર્ગમાં માંધી હોલમાં શ્રી ભાણુભાઈના શુભ ઘરને વૈદિક વિધિ પ્રમાણે થયાં હતાં.

આ પ્રસંગે શુભાશીશ આપના દુર દુરથી સંખ્યા બંધ સમારનેહી મિત્રો પધાર્યો હતા. કામકાળમાં સારી મદદ કરી હતી એ સૌનો આ પત્ર દ્વારા શ્રી નારણભાઈ આભાર માને છે.

સૂરણ

ડા. નાયકરના પિતાનું અવસાન સાઉથ આફ્રિકા અને નાટાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસના પ્રમુખ શ્રી ડા. જી. એમ. નાયકરના પિતાનું સ્વીકાર તા. ૨૧-૬-૫૯ના ૭૩ વર્ષની વયે અવસાન થયું હતું.

સ્વ. પી. જી. નાયકર સામાજિક કાર્યકર હતાં અને એક વખત કોંગ્રેસ ના પશુ સભ્ય હતાં. ચાન્ડી કોલેજની

સ્થાપનામાં તેમને ઉડો રમ લીધી હતી અને વણી જહેમત ઉઠાવી હતી. શ્રી કનેયાલાલ શાહનું અવસાન જુટપાન-સપ્તર્ગ હોંદુ સેવા સમાજનાં મંત્રી લખી જણાવે છે કે શ્રી કનેયાલાલ શંભુલાલ શાહ ૫૫ વર્ષની વયે હુષસ્ટ્રીખાટમાં તારીખ ૨૨મી જુન ૧૯૫૯ સવારે ૧૧ વાગ્યે બે દીવસની ટુંકા માંદગી બોમ્બી હૃદય બંધ પડી જતાં ઇલમ હોસ્પિટલમાં તેમનું દુઃખદ અવસાન થયું છે.

શ્રી કનેયાલાલ શાહ પહેલાં આ દેશમાં ૧૯૨૭માં વિરીનીમંગ ઇન્ડિયન સ્કુલમાં શિક્ષક તરીકે આવેલા, અને પછીથી પીટરીટીક અને પ્રીટોરીયા ઇન્ડિયન સ્કુલોમાં પણ શિક્ષક તરીકે કામ કરેલું.

પ્રીટોરીયામાં તેઓ પાંચ વર્ષ રહ્યા તે દરમિયાન ત્યાંની હોંદુ સેવા સમાજ ના મંત્રી તરીકે હોંદુ મેમની સારી સેવા આપી અને સ્વદેશ મયેલા. અને ૧૯૩૮ની સાલમાં પાછા આવીને તેઓ હુષસ્ટ્રીખાટમાં વસ્યા. ત્યાં સમસ્ત હોંદુ મેમની તન, મન અને ધનથી તેમણે સેવા કરી. ન્યાત જાત, અને ધર્મના બેદભાવ સિવાય તેમણે નાના મોટા અને અનાથ માટે બોમ આપ્યો.

ઇલમ હોસ્પિટલમાં જુટપાન-સપ્તર્ગ હોંદુ સેવા સમાજનો "કરતુરયા માંધી

વોર્ડ" બંધાયો તે કામ માટે કનેયાલાલ તેમના વખતનો બોમ આપી અથામ થમ લઇ પોતાની શક્તિને અમુલ્ય ધણો આપ્યો, જે બદલ હોંદુ મેમ તેમની ઝણી રહેશે.

તેમના કુટુંબને તથા જુટપાન-સપ્તર્ગ ડીસ્ટ્રીક્ટની હોંદુ મેમને મયેલી આ દુઃખદ ખોટમાં અમારી સાથે હુષસ્ટ્રીખાટ, પીટસપ્તર્ગ, પ્રીટોરીયા, જોહાનીસપ્તર્ગ, તેમજ ડરબનના મિત્રો પોતાની દિલસોજી વ્યક્ત કરે છે. ઇશ્વર સ્વર્ગસ્થના અમર આત્માને ચિરશાંતી બક્ષે અને તેમના કુટુંબીઓ ઉપર આવી પડેલી આ દુઃખદ ખોટ સહન કરવાની ઇશ્વર તેમને શક્તિ અપો એવ પ્રાર્થના.

આભાર

દુર દુરથી જે બાઈઓએ શ્રી કનેયાલાલ શાહની સ્મરણ યાત્રામાં દાખરી આપી હતી તેમનો તથા, તાર ટપાલ તેમજ ટેલીફોન દ્વારા મોકલાવેલ આશ્વાસના સંદેશો બદલ સ્વર્ગસ્થનાં કુટુંબીજનો આ પત્ર દ્વારા તે દરેક બાઈઓનો દાર્દક આભાર માને છે.

સાબર સ્પીકાર :

ફેરવ્યું લોન્ડ્રી, ઇ. લંડન પા. ૧-૧-૦ શ્રી અને શ્રીમતી સુધંકાંત અં. જગત, પોર્ટ એલીગાબેથ, ધી ૧૦-૬ શ્રી નારણભાઈ લાલભાઈ, ટ્રાંસવાલ, પા. ૧-૧-૦

વી કવીન્સલેન્ડ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ

૧૮૮૬માં ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં સ્થપાઈ છે

આગ અકસ્માત તથા દરીયાઈ માલનો

— વિમો —

તેમજ બધી જાતના વિમાન કામ કરે છે.

ખાસ હિંદી પ્રતીનીધી

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

વધુ વિગત માટે મળો અથવા લખો

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ — બોક્સ નંબર ૪૭૬ — ડરબન.

ટેલીફોન નંબર ૪૭૪૫૩ અને ૪૭૮૮૮.

હમણા જ આવેલો હિંદનો માલ

જરૂર આપણે આચર

સીધી આચર ઠરવાથી અમારો માલ સરતો અને સારો હોય છે. ગમે તે બીજા માલ સાથે સરખાવો.

સાહીઓ : આર્ટ સીફ્ટ : શી. ૨૫-૦ થી ૭૫૨, આર્ટ સીફ્ટ શી. ૨૭-૬, મનીપુરી શી. ૩૦-૦, મયસોરી સીફ્ટ પા. ૪-૧૫-૦. ખુબ મોટા પ્રમાણમાં પસંદ માટે આવકારા.

બંધીઓ : પ્લાસ્ટીકની રંગ બેરંગી ૧૨/૦ મોસ, કાંચની રંગ બેરંગી ૫/- ૬૩૫. આ ૭૫૨માં બીજા મોટી બંધીઓ પણ છે.

કેશ ઓર્ડર સ્વીકારાયું.

સી. એ. ડી. ઓર્ડર નોંધવતા ૨૫ ટકા ડીપોઝીટ લેવામાં આવશે.

એ. કે. હુસેન એન્ડ સન્સ

૧૧૬ કવીન સ્ટ્રીટ, દરબન. ઓફિસ ૨૧૬૮, ફોન ૨૭૩૪૮/૯.

આ જગાં ભાડે આપવાની છે

જાહેર ખબર આપી આ પત્રને મદદ રૂપ બને.

એક વખત માટે	અલ્ટીક વખતની	પા. ૪ ૦ ૦
ત્રણ વખત માટે	"	પા. ૨ ૧૦ ૦
છ વખત માટે	"	પા. ૨ ૦ ૦
એક વરસ માટે	"	પા. ૧ ૦ ૦

**Manager, INDIAN OPINION
Private Bag, Durban.**

લીસ્ટ નં. ૨ વાંચવા લાયક પુસ્તકો

ઇલાવાચ્ય શક્તિ વિનોબાજી	૧ ૧
સ્થિતપ્રજ્ઞ દશન	૪ ૦
મીઠા પ્રવચનો	૩ ૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (મદાદેવ દેસાઈ)	૧ ૩
રામનામ (ગાંધીજી)	૨ ૦
બાપુ મારી મા (મનુબેન ગાંધી)	૧ ૧
માનવી અધિવેરો (હાલેલકર)	૧ ૦
વ્યાપક ધર્મ ભાવના (ગાંધીજી)	૧ ૦
ઐતર્યાદી દિવાલો (હાઠા હાલેલકર)	૧ ૩
હિંદનો રામી ત્રિકોણ (અરોહ મહેતા)	૧ ૦
બાપુની ઝાંખી (હાઠા હાલેલકર)	૩ ૦
આશ્રમ ભવનાવળિ (નારાયણ મોરેશ્વર ખરે)	૧ ૬
મધુકર (વિનોબાજી)	૫ ૧
નીતિ નાસને માર્ગે (ગાંધીજી)	૨ ૦
કેળવણી નરે કાંતિ (વિક્રમદાસ કોઠારી)	૭ ૬
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કિશોરલાલ મયારવાળા)	૩ ૬
મનુષ્યની સર્વાંગીણ કેળવણી (ગોપાળદાસ પરેલ)	૧ ૧
બા બાપુની શીળા ઇયામાં " "	૪ ૧
બાપુની પ્રસાદિ (મધુરાદાસ ત્રી કમળ)	૫ ૦
હલકતાનો ચમન્દાર (મનુબેન ગાંધી)	૨ ૬
સમૂહી કાંતિ (કિશોરલાલ મયારવાળા)	૪ ૦
હિંદની અંગ્રેજી વેપાર શાહી (મનુબેન દેસાઈ)	૮ ૬
વિદ્યારની કોમી આચરમાં (મનુબેન)	૧ ૦
કેળવણીનો કોચડો (ગાંધીજી)	૫ ૦
પુર્વ આફ્રિકામાં (હાઠા હાલેલકર)	૧ ૬
ગાંધીજીનો સરકાર સાથેનો પત્ર વહેવાર ૧૯૪૨-૪૪	૩ ૦
સત્યાગ્રહની સમપત્રી (મનુબેન દેસાઈ)	૧ ૦
શ્રી પુસ્ત્ર મર્ચાંદા (કિશોરલાલ મયારવાળા)	૪ ૧

INDIAN OPINION, P. Bag, Durban, Natal.

લીસ્ટ નં. ૧ ઉપયોગી પુસ્તકો

આત્મ કથા (પાકું પુસ્તક)	(ગાંધીજી)	૭ ૬
" (સંક્ષિપ્ત)	"	૨ ૬
આત્મચી આવી	"	૧ ૬
દિલ્લી ડાયરી	"	૭ ૧
ધર્મ મંથન	"	૫ ૦
નિત્ય મનન (દિગોરાણીને દિવાસ)	"	૨ ૩
યરવદાના અનુભવ	"	૨ ૩
ગીતા બોધ (ગીતા વિષે સમજૂતી)	"	૧ ૦
લ્યાજ મૂલિ અને બીજા લેખો	"	૧ ૦
અહિંસાનો પહેલો પ્રયોગ	"	૨ ૬
મંજળ પ્રમાત (૧૧ મનોની સમજૂતી)	"	૧ ૦
હિંદ સ્વરાજ (જૂની પ્રત)	"	૧ ૦
આરોગ્યતા વિશે સામાન્ય જ્ઞાન. ભાગ ૧ થી (ગાંધીજી)	"	૧ ૬
" " " " " " " " " " " "	"	૧ ૦
સત્યના પ્રયોગો અને આત્મકથા (૧૯૨૧) " ૧ થી " " (૧૯૨૭) " ૧ થી " " " " " " " " " " " "	"	૨ ૦
મારો નેહનો બીજા અને ત્રીજા અનુભવ (જાને)	"	૧ ૬
દાઉડાઈટ (જાસીલાલ હીરાલાલ ગાંધી)	"	૧ ૬
દારૂ બંધી સા સાથે ૧ (ભારતન કુમારપા)	"	૧ ૩
લોકમાન્ય લીલકરુટ ઇવન સરિન (પાંડુરુ દેસાઈ)	"	૭ ૬
બાપુની ઇયામાં (બળવંતસિંહજી)	"	૬ ૩
બાપુને પત્રો પત્રો (શાનેદ પ્રકાશ)	"	૧ ૩
મદાત્માજીની ઇયામાં (વનસ્પતિમદાસ ખીરવા)	"	૭ ૬
બાપુના પાંચમાં પુત્ર (જમનાલાલજી) ને આશીર્વાદ	"	૭ ૬
મામ ભવન મંડળી (જુગતરામ દવે)	"	૨ ૦
ગાંધીજી (બાળકોને માટે)	"	૨ ૦
ઇવન લીલા (હાઠા હાલેલકર)	"	૫ ૦
આત્મચરના - આશ્રમી કેળવણી	"	૮ ૦

'Indian Opinion' P. Bag, Durban,

લીસ્ટ નં. ૩ બોધપ્રદ નવાં પુસ્તકો

જગતના ઇતિહાસનું સંક્ષિપ્ત રેખાદર્શન (જગદેવલાલજી)	૧૮ ૦
મદાદેવભાઈની ડાયરી ભાગ ૧ થી (ગુજરાતીમાં નથી. હિંદીમાં જ છે)	૧૦ ૦
" " " " ૨ થી " " " " " "	૧૨ ૦
" " " " ૩ થી " " " " " "	૧૧ ૦
" " " " ૪ થી " " " " " "	૮ ૬
ઇવનનો આનંદ (હાઠા હાલેલકર)	૮ ૩
અમારો બા (વનમાળા નેયર)	૪ ૩
કેળવણી વિદ્યાસ	૩ ૦
શ્વેત દેશનાં ક્યાનકો (યુકલભાઈ ક્વાર્ચી)	૨ ૦
બાપુના નેચી પાતો " "	૧ ૩
ઇવન અને મરણ " "	૧ ૩
ધર્મ સંસ્થાપકો " "	૧ ૩
પત્યાસ પ્રેરક પ્રસંગો " "	૨ ૦
પ્રતિભાષાં પોત " "	૧ ૩
બજારાજ " "	૨ ૬
બોધક દીક્કીઓ " "	૨ ૦
મોટા માણસનાં મન " "	૨ ૦
શીલ અને સહાયાર " "	૧ ૩
રોખ સાહીની બોધ કથાઓ " "	૧ ૬
સંત સમાજમ " "	૧ ૩
માનવ ઇવનનું ઝનેરાત " "	૧ ૩
પ્રાચીન શીલ્પ કથાઓ (ગોપાળદાસ જી. પરેલ)	૧ ૬
ગાંધીજીનો વિનોદ (લક્ષ્મણાઈ મહનજી)	૨ ૦
બાપુના બા ને પત્રો (મણીલાલ ગાંધી)	૨ ૬
કસ્તુરબા સ્મારક અંક (ઈ. ઓ.)	૧ ૬
ગાંધી " " " " " "	૨ ૦
ગોલ્ડન ન્યુબીલી " " (કીનીસ)	૧ ૦
ગુજરાતી અંગ્રેજી ભાષાંતર પાઠ માળા (ભાગ ૪ થી છે.)	૨ ૦